

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 6 FRT, 1/2 ÉVRE 3 FRT,
1/4 ÉVRE 1 FRT. 50 KR. EGY SZÁM 15 KR.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, BELKÖZÉP-UTCZA 11. SZ.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

TARTALOM:

Önálló eredeti czikkek:

Üzleti szellem a mezőgazdaságban I. *Várády Géza.* 655
Állategészségügyi évkönyv. *J.* 657
A tejgazdaság ügye Svéd-, Németország és Dániában. XII. *Kerekes Lajos.* 659

Tárca:

Madagaszkári képek. VII. *Z. Kiss Elek.* 656

Kisebbszakközlemények:

A megfagyott kapásnövények bevermelése. *Mihók Sándor.* 659

Irodalmi szemle:

Hazai lapokból. *Török Mihály.* 660
Külföldi lapokból. *S.* 660

Vegyes közlemények

Közgazdaság, üzlet, forgalom: 662

Szerkesztői üzenetek

Hirdetések 662

A legjobb magvak

legolcsóbb beszerzési

forrása

MAUTHNER ÖDÖN
cs. és kir.
udvari szállító,

József főherceg Ő cs. és kir. Fensége
udvari szállítója, a román király Ő Felsége
udvari szállítója. Ferdinánd bolgár fejedelem
Ő kir. Fensége udvari szállítója, a szerb
király Ő Felsége udvari szállítója, Fülöp
szász-coburg-góthai herceg Ő kir. Fensége
udvari szállítója

magkereskedése

BUDAPESTEN,

VI. ANDRÁSSY-ÚT 23-IK SZÁM. (28.)

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Üzleti szellem a mezőgazdaságban.

I.

Fajunknak őseredeti hibája volt mindig és az ma is, hogy nem vagyunk élelmesek, hiányzik bennünk az üzleti, a vállalkozási hajlam. Így van ez ugy kereskedelmi, mint minden más üzleti téren. Mezőgazdaságunkban pedig úgy állunk ezen kérdéssel, hogy azt egyáltalában nem is tekintjük üzletnek. Pedig a mezőgazdaság épen úgy foglalkozik értékek, javak értékesítése és forgalmazásával, végeredményében ez által bizonyos haszon, jövedelem elérését célozván, mint pl. a gyári vagy kereskedelmi üzlet.

Csak hogy míg ezek tevékenysége csak is a javak értékesítésére, legfeljebb azok átalakítására terjed ki, addig a mezőgazda egyúttal termelő is, minélfogva az élelmeség, a vállalkozási, üzleti szellemnek nemcsak értékesítési ténykedésben kell érvényesülnie, de mint termelőnek is okvetlenül kell rendelkeznie ezen egyéni tulajdonokkal, ha a hatalmas és részben sokszor kiszámíthatatlan termelési tényezők — a természet, munka és tőke — helyes és okoszerű felhasználása által a minden üzletnek és így — mondjuk — a mezőgazdasági üzletnek is egyedüli célját: a hasznot, jövedelmet biztosítani akarja.

Sokszor és sokat gondolkozom a mezőgazda mai valóban nehéz helyzetén. S összevetve minden körülményt és minden számottevő tényezőt, melyek a gazda boldogulásának útját állják, keresve, kutatva utat és módot, eszközöket, melyek megoldásra, az ügy előbbvitelére vezetnének — mindig csak arra kell visszatérnem, hogy mindaddig, míg nem leszünk élelmesek, vállalkozók, a míg minden gazdai ténykedésünket üzleti szellem nem lengi át, s a míg a mezőgazdaságot a szó teljes és valódi értelmében üzletnek nem tekintjük — mindaddig nem fogunk boldogulni.

Tekintsük csak, hogy és miként érvényesülhetnének a fentiek javunkra, úgy a termelésnél, mint az értékesítésnél is.

Eddig azt tartottuk „jó gazdá”-nak, ki jól tud termelni és terményeit jól is tudja értékesíteni. Ezt a körülírást használtuk ed-

dig a jó gazda jellemzésére. Ma már ez hézagoss, nem kielégítő. Szerintem ma már csak az a jó gazda, a ki jól — és adott körülmények között azt tud termelni, a mit jól értékesíthet.

A hatalmas világ-verseny, a termelés és fogyasztás, a kínálat és kereslet egymáshoz kedvezőtlen aránya és sok más egyéb okok együttesen és külön-külön is előidéztek azt, hogy a gazda terményeit nem képes olyan árban értékesíteni, a mely mellett az egyedüli cél a haszon, a jövedelem elérhető lenne.

Termelünk búzát, rozsot, árpát, zabot, lóherét, néhol repcét is egy — talán évtizedekkel ezelőtt egybeállított vetés-forgó szerint, a melytől eltérni — sokszor előrelátható világos kárunkra a legnagyobb hibának tartjuk. Tartunk és tenyésztünk állatokat egy régi, megszokott irányban, pedig biztos tudatában vagyunk annak, hogy az elérhető árak a jövedelemnek még csak minimális mértékét sem biztosítják, de hát reméljük és várjuk, hátha jövőre jobb árak lesznek s ezzel maradunk a réginél.

Ha már most terményeink árai bármint oknál fogva is nyomottak, sőt épen annyira alacsonyok, hogy gazdaságunk egyes productumait csak épen el kell vessegetnünk, s e miatt évi zárszámadásunkból az tűnik ki, hogy a jövedelem csekély vagy épen semmi, sőt nem ritkán deficitünk van, mit teszünk? Panaszkodunk, jajgatunk, kérünk, követelünk kormányintézkedéseket; mástól várjuk a segítséget; az okokat minden egyebben csak önmagunkban nem keressük. Pedig a hiba javarésze épen bennünk rejlik.

Valjuk be őszintén hibáinkat! Szeretjük a régit, a megszokottat; attól megválni csak igen nehezen, vagy épen nem tudunk, mert hát az kényelmesebb, nem igényel kitartó tanulmányozást, szakszerű számítást. Az újításoktól ha nem is épen irtozunk, de ha valami mástól látott jó példát követni akarunk is, azt a saját viszonyaink egybevetésével alkalmazni nem igyekszünk s ha talán épen e miatt a siker elmarad, sutba dobjuk a „haszontalan

Sárga János Ékszerész és órász.

KOLOZSVÁRTT,

Wesselényi Miklós-utca 11. szám.

Nagy raktárt tart mindennemű arany, ezüst és drágakő
ékszerekből. Arany, ezüst, acél, nikkal fali és ébresztő órákból.

Készít új ékszereket a legszebb kivitelben, valamint ékszer és óra javításokat pontosan.

Képes nagy árjegyzék ingyen és bérmentve.

Részletfizetésre kedvező feltételek mellett

SÁRGA GERGELY fehérnemű-, vászon- és férfi divat raktára

Kolozsvárt, Wesselényi Miklós-utca (Belhid-utca) 8. sz.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses figyelmét felhívni a tavaszi idényre dúsan felszerelt

RAKTÁRAMRA,

n. m. mindennemű kész női, férfi és gyermek fehérneműk, fehér és színes asztalneműk, Chiffonok, Creasz hollandi és rumburgi vásznak, ág- és asztalterítők, függöny, szőnyeg és paplanok. Valódi színtartó mosó kelmék, új zefír, kreton és batizst, Keztyűk, harisnyák, Nap- és esőernyők.

Midőn a n. é. közönség szives partfogását kérem, bátor vagyok megjegyezni, hogy nálam legszolidabb kiszolgálás és a legolcsóbb árak szerepelnek.

Vidéki megrendelések pontosan eszközölköttek.

Vagyok kiváló tisztelettel

SÁRGA GERGELY

KOLOZSVÁRT, Wesselényi Miklós-utca 8. szám

(120.)

experimentumot“ s ezzel egyszersmindkorra elmegy a kedvünk gazdaságunkat részben vagy egészben új irányban átalakítva, a hasznot, a jövedelmet ily módon keresni.

Mit tesz a kereskedő, ha üzletében valamely árucikk kelendősége megcsappan olyannyira, hogy azt haszonnal többé nem árusíthatja? Egyszerűen tud meglevő készletén s ezen áru forgalmazásával tovább nem foglalkozik. Viszont pedig folyton keres, kutat új és új cikkek után s ha olyanra talál, melynek árusításával hasznot érhet el — azonnal beszerzi s forgalomba hozza.

Nagyjában és egészében talál ez a gazda üzletére is.

Ha valamely terményt több éven át nem értékesíthet olyan árban, hogy összes költségei megtérülésén kívül még valami fölösleg, mint haszon maradjon, lehet-e helyes és célhoz vezető annak termelését továbbra is fenntartani? Szerintem nem! Ha a gazda egyuttal üzlet-ember is, kinek a jövedelem, mint üzletének egyedüli célja folyton szeméi előtt lebeg, a jó kereskedő példáját okvetlenül kell követnie.

Sokan azt fogják mondani: hallottunk erről már eleget; mégis szép dolog a theoria; misem könnyebb, mint papíron ilyen tanácsokat osztogatni. De hát mit szól ahhoz az élet, a gyakorlat, a kivitel ezer nehézségeivel?

Rendkívül nagyrabecsülöm a theoriát. De mint évek hosszú sora óta gyakorlati gazda, igen jól tudom azt, mit érnek az egyoldalú, pusztán elméleti okoskodások, jó tanácsok, melyekkel a gazdasági irodalom terén igen gyakran találkozunk s a melyek igen szépen quadrálnak a papíron s csak az egyedüli hibájuk, hogy a midőn a gyakorlatba átültetni akarjuk, egyszerűen kivihetetleneknek találjuk. Épen ez okból elvem mindig az volt és az ma is, hogy csakis a gyakorlattal párosult elmélet szolgálhat javunkra s minden, a mi akár

egyik, akár másik irányban egyoldalú, az hézagos, nem célhoz vezető.

Ezen kis kitérés után térjünk csak vissza tulajdonképeni tárgyunkhoz. Lásunk példákat, melyek legalkalmasabbak a fenn elmondottak megvilágítására s egyuttal igazolására.

Minden gazda igen jól tudja azt, hogy a kukorica termelés költségei rendkívül nagyok. Épen ez okból annak termelése csak jó termés esetében jár eredménnyel. Érezzük ezt leginkább, ha valamely gazdaságban beáll azon eset, hogy a kukorica megmivelésére nem találunk részcs munkásokat. De hát azt tartjuk — termelnünk okvetlen kell, ha nem is eladásra, de legalább a gazdaság szükségleteinek fedezésére. Azután meg vetésgorogunkban is benne van e növény s azt onnan — úgy véljük — kihagyni s ezzel a fordát összezavarni nem szabad. Így azután a — szerintem látszólagos — kényszer-állapot előtt meghajlunk s a drága napszámos munka alkalmazásával világos kárunkra termeljük tovább.

Ha pedig komolyan neki ülünk s szakszerű számításat teszünk, okvetlenül reá jövünk, a számok kérlelhetetlenül igazolják, hogy azon a pénzen, a mit termelési költség czímen kiadtunk, sokkal nagyobb mennyiséget vehetünk, kellő időben ejtve meg a bevásárlást, mint a mekkora az általunk termelt készlet. Más szóval: jelentékeny megtakarítást érünk el, ha ilyen esetben a kukoricát nem termeljük, hanem bevásároljuk, s e mellett a kukorica alá szánt területen valami egyéb jövedelemmel kecsegtető növényt termelünk.

Az lehet itt az ellenvetés, hogy a kukoricát, mint kapás növényt, már csak miveleti növényeink helyes egymásutánja, a gyomirtás s több más indokok szempontjából sem hagyhatjuk ki.

Erre azzal felelhetek, hogy hiszen nem is ajánlom én azt általánosságban, hanem csak ott, a hol üzleti érdekünk biztosítása megkívánja. Esetleg a kukoricát

pótolhatjuk valamely más, hasznot ígérő kapás növényvel, gyomirtás, porhanyítás elérhetésére pedig rendelkezésünkre áll a tarlószántás és olyan növények termelésének beillesztése, melyek a fenti hatásokat ingyen szolgáltatják.

Lássunk más példát! Hogy állunk főpiaczi terményünk a buza termelésével? Ha jól utána gondolunk s tekintetbe vesszük, azt, hogy itt kat. holdanként 32—36 frt kiadás terhel, a következőkről fogunk megbizonyosodni, A legutóbbi 10 év alatt 3 évünk volt olyan, a melyekben a buza termelés jövedelmezett; 2 év termelése meddő volt, vagyis: csakhogy épen költségeink megtérültek; 5 év pedig határozottan kisebb-nagyobb deficizzel járt. Ha már most ezen adatokból az átlagok átlagát összeállítjuk, esik egy évre jövedelem semmi, vagy rosszabb esetben reáfizetés.

Nem pessimista felfogás, hanem a könnyörtelen, rideg számok mondatják ezt velem, a miről különben számítás által bárki meggyőződhetik.

Mi az oka annak, hogy a buzának eddigi mérvben való termeléséhez mégis oly szívósan ragaszkodunk?

Szerintem semmi egyéb, mint saját élheterlenségünk! Számítással élni nem tudunk, nem akarunk, sőt attól egyenesen irtózkodunk s egyáltalában az üzleti szellem bennünk még parányaiában sem lakozik.

Az állapotoknak helyes üzleti érzéssel való mérlegelése nem azt diktálná-e, hogy buza termelésünket redukáljuk, s e helyett olyan növényeket igyekezzünk termelésünk keretébe bevonni, a melyek előleges kísérletezés és számítás szerint jövedelmet biztosítanak. Ipari-, kereskedelmi és gyógynövényekért, vetőmagvakért a statisztika szerint óriási összegeket, milliókat fizetünk az élelmes külföldnek. Olyan terményekért, melyeknek nagy részét, minden nagyobb nehézség nélkül magunk is előállíthatnók.

Lapozzuk csak végig egy magkereskedő árjegyzékét. Találunk ott akárhány

TÁRCZA.

Madagaszkári képek.

VII. Halászat.

Madagaszkár rendkívül gazdag halakban. A szigetet körül övező Indiai oceán rengeteg sok hala ide özönlik, hogy tojásait a folyók torkolatánál lerakja. Ha a sziget partlakói rendszeres halászatot folytatnának, csak ebből is nagy gazdagságra tehetnének szert. De a málgás nép nem törekszik vagyont gyűjteni, a legtöbbje elég fáradság és munkának tartja azt is, ha a természet által önként termő és ajánlkozó gyümölcsöket leszakasztja.

Mint minden munkát, úgy a halászatot is, csak játékból folytatják e szigeten.

A partokat a legtöbb helyen korall zátonyok veszik körül, melyekről a víz pályá idején — rendszeren lehuzódik. E korall-mezőket ityenkör ezrei borítják a visszamaradt halak, rákok és polipoknak.

Reggel és este kivonul a lakosság, különösen a gyermekek és kézzel, merítő-kosárral vagy szigonynyal összefogdosnak annyi halat és rákot, a mennyit az nap elfogyaszthatnak. A többi a visszamaradt apró pocso-lyákban meghuzódva, a pár óra alatt beáll dagálylyal elmenekül.

Gyakori vendég itt a czápa is, melyből 6 méteres példányt is láttam. A fürdő gyermekek zajongása csábitotta a korall-zátonyok tömkelegébe, egy magas hullámmal átvetődött egy korall-gyűrűzeten, s másik perczen ott feküdt a félméteres vízben. Volt nagy riadalom, — de egy kézgyűben akadtt bárdal egy ács elvágta a czápa farkát, mely csakhamar megdőglött. Átmérője a hasánál 170 cm-ternyi volt; szájnnyilásának kerülete $3\frac{1}{2}$ métert tett ki. Kiolvasztott májából 140 liter olaj lett, melyet nálunk a mellbetegek — csukamájolaj néven — drágán vesznek meg.

Az egyetlen ember, ki a tengerből hálóval fogatja a halakat, egy báró Dunneville névre hallgató mezitlábos uri ember. — ki 200 méteres hálót kötött gyermekei segítségével. Ezen hálót két csolnokon beviszik a parttól pár száz ölnyire és itt lassankint kieregetik s a végire kötött hosszú kötéllel kivevnek. Ekkor az ingyen közönségből 20—30 ember bele csipeszkedik a kötelekbe és kihuzzák a partra az egész hálót. Néha üres, de gyakran több mázsányi hal van benne.

E halak tudományos neveit csak egy természettudós tudná mind megmondani. A nép elnevezi mindenféle képen, de hogy melyiknek jobb izü a húsa, azt mindenki tudja.

Van közöttük zöld, kék, vérpiros, szürke, pettyezett s mindenféle színvegyületü.

Némelyiknek olyan a szeme, mintha pápaszemet viselne, másik — mély vízi hal lévén — pár óra alatt szétmálik a szabad levegőn, ezt nem szokták megenni, mert húsa kemény és izetlen.

Ilyen fogások alkalmával 5—4 kilónyi halat lehet venni négy szúért, tehát egy hatosért.

Egy ízben vettem 15 kr-ért egy zsibasztó-ráját, mely akkora volt, mint egy ebédli asztal, s melynek farkát egy francia tiszt 5 frankért vette meg tőlem, hogy lovagló vesszőt készíttessen belőle.

A folyóvizek szintén rendkívül haldúsak. Folyókban pedig igen gazdag az egész sziget, s ezek között olyanok is vannak, melyek a gőzhajókat is elbirnak. A Betsiboka például 145 kilométer hosszúságban hajókázható, alacsony járatu gőzösökkel.

E folyóvizek torkolatához jönnek az óriás teknősbékák, tojásaikat lerakni. Egy ilyen állatot vettem egyszer Mahambóban létem alatt és az 1 piásztér vételárért 142 izletes tojást kaptam benne, húsát részben elosztogattam ismerőseim között, teknőjéből fürdőkádat csináltam, a külső héját pedig hazajövet — Marseilleben adtam el $5\frac{1}{2}$ kilót 330 frankért.

A folyóvizekben kétféleképen láttam, hogy fogják a halakat. Legáltalánosabban van elterjedve a kosarazás, mi abból áll, hogy

olyan magfélelőséget, melynek ára igen nagy s a melyet kitünő eredménnyel mi is termelhetnénk, ha szakértelmünk kiegészítésül tanulmányozni nem restelnénk, ha kintartással bírnánk először kicsinyben kísérletezni s ily módon megtalálván a viszonyaink közé illőt azután átmenni a nagybani termelésre.

Az a baj épen, hogy ilyesmire nincs kintartásunk. Nincs bennünk erős akarát, s ha nagynehezen reá is adjuk magunkat valamivel kísérletezni, a felmerülő legkisebb nehézségnél is, mely különben könnyen elhárítható lenne, — mint nem nekünk valót félre dobjuk, s maradunk a hasznot nem hajtó, sőt káros, de mindenestre kényelmesebb, régi termelési rendszerünk mellett.

A magunk lábán járni nem tudunk, nem akarunk, de ha valaki számunkra a sült gesztenyét kikaparja, valamely terménnyel sikert ér el, annak mindnyájan utánna rohanunk. Ennek aztán az a következménye, hogy egy és ugyanazon terményben néhány év alatt beáll a túltermelés, az árak leszálnak arra a minimumra, a hol a termelés már nem jár jövedelemmel s ezzel aztán ott állunk, a hol voltunk.

Gondoljunk csak vissza, nem így jártunk-e a lóhermag termelésével? És vajjon beállhatott volna ezen eset, ha saját kezdeményezésünkben más és más, — ugyanígy, sőt talán még jobban — jövedelmező magfélelőségek termelését karoltuk volna fel? . . .

Habár elenyészően csekély mérvben, de mindenestre vannak kivételek, vannak egyes gazdaságok, melyekben az üzleti érzék dominál, s ily irányu törekvések hasznohozóan érvényesülnek is. Így pl. ismerék gazdaságot, a melyben a lóhermag árának megcsappanása után azonnal más vetőmagféllel kezdtek kísérletezni s annak alapján ma már a fehér here és szarvas kerep — *Lotus corniculatus* — magra termelésével nagyban foglalkoznak, még pedig fényes sikerrel.

Az élelmesség, az üzleti érzék hiánya a számitani nem akarás, a kezdeményezésre való nehéz elhatározás ép így akadályul szolgál boldogulhatásunkban az állattartás és állattenyésztés terén is.

Hány meg hány gazdaság van olyan, a hol még a trágya értéke sem számítható fel jövedelemnek.

A tulok, az ökornevelés csak ritka kivételes esetben jár haszonnal, ha mindent és úgy felszámítunk, a mint számitni üzleti érdekünk követeli. De azért valamennyi ökorborjut — ha csak nem béna — mind ökornek neveljük. Ha jól fejlett, jó tejelő képességgel bíró s egyáltalán a „szép és jó“ kifejezéssel jelzett tehenekre van szükségünk, összejárhatunk igen sok vásárt s még akkor sem találhatunk drága pénzen sem igényeinknek teljesen megfelelőket. De azért üsző borjaink 70—80 százaléka egy éves koráig vágóhidra kerül. Nem visszás dolog-e ez?

A józan üzleti felfogás követelménye az volna, hogy ha így állunk, hát a dolgon egyet fordítsunk. Szakértelmünkben kifolyólag rendelkezésünkre álló helyestenyésztési elvek és megfelelő takarmányozási eljárások alkalmazásával neveljük az igények és kívánalmaknak megfelelő teheneket. Ahoz nem fér kétség, hogy azokat jó árban tudnók értékesíteni, s egyuttal nem lennénk reá szorulva 150—200 forintokat fizetni a nagy igényű, kényes, betegségekre hajlammal bíró nyugati fajta tehenekért.

Várady Géza.

(Folyt. köv.)

Allategészségügyi évkönyv.

Tizedik éve, hogy a földmívelésügyi miniszterium megbízása folytán *dr. Hutyra Ferencz* az állatorvosi főiskola rektora, a kir. kerületi állami állatorvosok évi jelentéseiből évkönyveket szerkeszt, melyek hí tükret adják egy-egy év allategészségügyi viszonyainak.

Ezekben a könyvekben az állatorvosi szakoktatás fejlődéséről és eredményeiről, valamint az allategészségügyi rendszet összes eseményeiről hiteles adatok foglaltatnak, me-

lyeket rendszerint tájékoztató bevezetéssel és kritikai megjegyzésekkel kíséri a szerző.

Nem tudjuk, hogy az olvasgatni és gondolkodni szerető gazdaközönség figyelme milyen mérvben fordult eddig ezen művek felé, de óhajtható volna, hogy minél több ilyen kézbe jussanak el ezek a könyvek, mert hiszen a bennük foglaltató adatok egészben a gazdaközönség ügyeit tárják elénk.

Most a tizedik évfolyam fekszik előttünk s ennek tartalmáról óhajtjuk az érdeklődőket tájékoztatni.

A mű két főrésze oszlik. Első részében az állatorvosi főiskola ismertetése van, az egyes tanszékek jelentéseivel, melyekből tiszta képet nyerünk az ott felőlet tananyag és kifejlett tevékenység terjedelméről. Ez a rész főleg a szakemberek, állatorvosok részére tartalmaz igen becses adatokat az egyes korodákon a gyógykezelés különböző módjai által elért eredmények közlése folytán.

Minden adata becses és maradandó s az összehasonlításokra, az egyes betegségek gyakori vagy ritkább fellépésére, lefolyásuk enyhébb vagy súlyosabb voltára, az elhullási százalék nagyságára megbízható adatot szolgáltat.

A második rész azokat az adatokat tárja elénk világos és könnyen áttekinthető beosztással, melyek az ország területén az egyes vármegyékben gyűjtettek össze.

Az allategészségügyi szolgálat részletes ismertetése után, a háziállatok ragadós és járványos betegségeinek elterjedéséről külön-külön betegségek szerint találjuk a táblázatos kimutatásokat, vármegyénként részletezve.

Ezek szerint az 1898-ik év folyamán Magyarország területén elhullott, illetőleg kiirtott:

	Ló	Szarvas-marha	Juh	Sertés
Lépfene miatt	216	1865	1110	—
Veszetztség	11	35	7	51
Takonykór	1745	—	—	—
Rag. szájés	—	—	—	—
körömfájás	—	122	95	—
Rag. tüdőlob	—	648	—	—
Himlő	—	—	569	—
Rüh	42	—	926	—
Sertésorbáncz	—	—	—	5779
Sertésvész és kolera	—	—	—	212706
Bivalyvész	—	270	—	—
Összesen	2016	2864	2777	218536
Egyéb nem ragadós betegségek miatt	10790	11798	59348	18415
Mindössze	12806	14658	62055	236951

néhány asszony bemegyén a folyóba, egyik zavarja a vizet egy hosszú bottal, a másik pedig belemereget a zavaros vízbe egy nagy vessző kosárral, s ritkán veszi ki üresen kosarát.

Egy ilyen alkalommal láttam, hogy a halászgató asszonyoktól alig 100 lépésnyire uszált és halászott egy nagy kaimán, de ez legkevésbé sem zavarta a nőket, s figyelmességemre azt felelték, hogy őket nem bántja a krokodil, mert csak a fehér embert szereti.

Tény az, hogy Madagaszkárban még a krokodilus is jámborabb, mint másutt; a kutyát és lúdat nagyon szereti, de embert nagyon ritkán támad meg.

Másik módja a halászatnak sövény gátak és nád kertelések készítése.

E kertelést kisebb folyóknál keresztül-kasul — mélyebbeknél pedig csak a part mentén készítik. Sűrűn leszurkált nád ez, mely a víz felett vesszőkkel össze van fonva, melyek egy labirintot képeznek; a mely hal ebbe beletéved, többé nem tud kijutni. A különböző kanyarulatoknál levő kis nyílások csapó ajtókkal vannak ellátva, melyet a bejövő hal után, a víz sodra megint bezár; a szűrt egy méter hosszú pontyot lehet venni a folyó parton levő kunyhóban.

A teknősbékák a tengerből feljönnek a

folyóvizek torkolatába s az ott lovó fővény mezőkön rejtik el tojásaikat, melyeket a nap heve költ ki. Az állat nagy óvatossággal jön és sok elővigyázattal takarja be tojásait, — és pedig mindig éjjel. De azért könnyű őket elfogni, mert nehézkes járásuk van, s ha hanyatt fordítják, tehetetlenül fekszenek a földön.

Tavakban nem nagyon gazdag Madagaszkár; kettő van nagyobb szerű: az *Aloatra*, mely a keleti partvidéken fekszik és az *Itasy*, mely a sziget közepén, az *Imerina* felföldön van.

Az *Aloatra* 42 kilométer hosszú és 6—7 kilométer széles. Az *Itasy* hossza 30 kmtr., szélessége pedig 5—10 kilométer közt változik.

Batomazákból reggel elindulva, d. u. 3 órára értem az *Itasy* tóhoz; körülbelül a tó közepe táján értem a keleti partjához, és — balra fordulva — másnap egész estig mentünk mellette; tehát fél hossza egy napi járó föld lévén, azt hiszem nem csalódom, ha 30 kilométerre teszem az egész tó hosszát.

A keleti partvidék laukás dombokból áll, melyen a kövér füvet sok ezer ökor legeli. Az átellenben levő nyugati part vulkánikus hegyesücsökből áll, — egy emelkedettebb dombról 10 ilyen hegyesücsöt számláltam meg. Látszik, hogy egész Madagaszkár erede-

tét vulkánikus kitérésnek köszönheti és az *Itasy* tó ezen 2000 méter magasságban, nem lehet más, mint a kialudott és beomlott vulkán ürege.

E tónak mindkét végén van kifolyása és két tekintélyes folyónak képezi eredetét.

Keleti partja sekély és nádas helyekben dús, nyugoti oldala ellenben erdős és felette mély a víz, mindjárt a part mellett.

A nádas helyek mind be vannak hálózva nád kertelésekkel, melyben annyi a begyült hal, hogy kosarakkal ez nagy kanalakkal merítik ki belőle a halat.

Egyetlen halfajta tenyészik e nagy tóban. Hossza 20 cmtr., szélessége 3 ujnyi, színe fekete, — feje lapos és harcsa szája van. — Husa nagyon izletes úgy nyersen, mint felfüstölve.

E halakat a partlakosok felfűzik növényindákra és napon kiszáritás után füstre teszik. Azután zsákokba csomagolva szét szállítják azon vidékekre, hol nincsen hal. Egy zsákban 5—6 kiló hal, mit ott helyben 10 szűrt meg lehet venni, távolabbi vidéken ára több, de 30 szűrnél sehol sem drágább.

Csodálkozom, hogy a teleményes *Itasy* nép még nem népesítette be e nagy tavat, értékesebb és nagyobb fajta halakkal!

Az összes veszteség pénzértéke lovakban 1 218,859 frt; szarvasmarhákban 1.159,127 frt; juhokban 427,789 frt; sertésekben 3.691,210 frt. Összesen 6.420,185 frt, mely szembeállítva az 1897-ik évi veszteséggel, annál 2.375,802 forinttal kevesebb. A kimutatás adatai szerint az 1898-ik évben 2,448 lóval és 456 szarvasmarhával több hullott el, míg 5,858 juhval és 162,907 sertéssel kevesebb, mint 1897-ben.

A veszteségek ezen hullámozása természetes, de bármiként is hullámozik ez, azt látjuk, hogy a magyar gazdaközönség vesztesége az elhullott állatok révén 6—8 millió forint. Óriási összeg ez, melynek részben való megmentéséért érdemes kissé gondolkodni és keresni azokat a módokat, melyek által az elérhető lenne.

Ugy látszik azonban, hogy a mi gazdaközönségünk nagyobb része egészen természetesen találja ezeket a veszteségeket is. „Az isten adta, az isten elvette”, mondják sokan, pedig nem épen így van ám.

Mindenekelőtt legyünk azzal is tisztába, hogy a szóban levő forrásmű, csak a hivatalosan bejelentett adatokat tünteti fel, már pedig senki sem tudhatja biztosabban, mint gazdáink, hogy mennyi elhullott állat marad azokból a hivatalos adatokból ki. Nem mondom még hozzávetőlegesen sem számokat, csak annyit akarok a lehitelesebb tanukra, gazdaközönségünkre hivatkozva konstatálni, hogy veszteségeink jóval nagyobbak ezen a réven, mint a mennyit a hivatalos adatok kimutatnak.

Ha ez így van — aminthogy csakugyan így van — akkor mégis helyes lesz a hivatalos nyomokon tovább haladni és tájékozódni az iránt, hogy legalább részben, mely okok idézik elő az állati betegségek ily nagyhérvű elterjedését, s hogy vajjon a gazdaközönség a saját érdekei ellen nem vét-e itt-ott ebben az ügyben?

Igy pl. a lépfene fellépésének körülményeiről a következő adatokat találjuk felsorolva:

„Bács-Bodrog vármegyében kizárólag csak a Duna és Tisza árterében legelő szarvasmarhák között fordul elő a lépfene. Szonta és Moravicza községek, valamint Zombor város legelőin az azonnal foganatosított védőoltás, egybeült az állatok istállója vagy más legelőre való kapása után a járvány azonnal megszűnt.”

„Csikvármegyében a lépfene a Maros és az Olt mentén mutatkozott, melyek a nyáron tartós esőzések miatt ismételt elöntötték a szomszédos legelőterületeket.”

„Congrádvármegyében egy uradalom 600 juhból álló nyájában egy ezelőtt vizállásos és nyáron kiszáradt területen való legeltetés közben lépett fel a betegség, de ezen területről való letiltással 16 darab veszteség után

Ha a francia nemzetnek sikerül Madagaszkár szigetét egészen és véglegesen hatalmába keríteni, bizonyosan fel fogja használni a tó vizét, hogy a két lefolyásán zsiliprendszerrel, — mint az Norvégiában van — vízi utat nyisson gözösei számára.

Z. Kiss Elek.

Sok vagy kevés gyümölcsfajtát ültessünk? Ha a gazda 5—6-féle szarvasmarhafajtát tartana az istállójában, vagy 8—10 árpa- vagy burgonya-félet termelne szántóföldjén, nem passzióból, hanem hogy terményeit eladhassa, akkor afölött mindenki csóválná a fejét. De ha valaki a gyümölcsösben 10—20, sőt 50-féle gyümölcsfajtát ültet, azon senki sem ütközik meg. Pedig csak könnyű belátni azt, hogy sokkal jövedelmezőbb a gyümölcs nagyban való termelésénél csak 1—2-félet termelni, mert ki vesz meg 50 fajtát összekeverve? — Mig egy jó fajtából akár mennyi is mindig jól el fog kelni.

megszűnt. Egyes vizállásos tanyai legelőkön egyébiránt a nyári hónapokban többnyire előfordul a lépfene, utóbbi időben azonban szemben a régebbi nagyobb veszteségekkel, am elegendő intézkedések foganatosítása folytán rendszerint csak szórványos jelleggel.”

„Fejérmegyében egy uradalomban a cselédek marhái közül 5 darab hullott el egy vizfolyásos legelőn, melyen több év előtt az uradalmi juhok 50%-a hullott el és az elhullásokat a védőoltás szüntette meg. Ezuttal a legelő változtatása után újabb megbetegedés nem fordult elő, midőn azonban három hét múlva az állatokat ismét oda hajtották, egy hét alatt két állat hullott el; a másodszori legelő változtatás után újabb megbetegedés nem fordult elő.”

„Hontvármegye területén a megbetegedési esetek ez uttal is nagyobb részt az Ipoly Korpona és Selmece folyók mentén levő vizáradásos helyeken fordultak elő, az év folyamán azonban ezek szapolása és az Ipoly szabályozása tervbe vétetett.”

„Kis-Küküllő vármegyében a lépfene főképpen a marosmenti községekben a völgykatlanban ékelt, Laczkód községben, valamint Dombó, Csüdöttele, Királyfalva, Obosfalva és sővényfalva községeinek vizáradásos legelőin és az ilyen rétekről származó iszapos takarmány etetése után szokott előfordulni.”

„Mosonvármegye Lébény községének mocsaras legelőjén 80 szarvasmarha közül 7 drb. elhullott. Ezen legelőn évenként előfordul a betegség. Az alkalmazott védőoltás után a járvány mindenütt azonnal megszűnt.”

„Sárosvármegye Kuruna községében egy lépfenebőn megbetegedett marhát levágtak és husát a házbeliék és szomszédok elfogyasztották. Valamennyi egyéneken pokolvar fejlődött ki, egy ember pedig lépfeneben meghalt.”

„Somogy vármegye Kiskút pusztáján Baranya és Tolna vármegyékben összevásárolt szarvasmarhák között kevéssel odaérkezésük után fellépett a lépfene és nyolcz nap alatt 15 darab betegedett meg, melyek közül 8 db. elhullott; a védőoltás után többé elhullás nem történt. A gazdaságban évenként beohtják a marhaállományt és ezek közt megbetegedés ezuttal sem fordult elő.”

„Sopron vármegye Iván községének egy majorjában rövid idő alatt hét szarvasmarha hullott el. Megelőzőleg egy vasmegyei kuruzsló eret vágott az istálló összes állatain és az elhullások az érvágás utáni 10—12-ik napon belül történtek.”

„Szabolcs vármegye Ibrány községének határában a Tisza mentén beiszapolt területen legelő 340 drb. gulyabeli szarvasmarha között két hét alatt 30 állat hullott el lépfeneben. Az erre végzett védőoltás után újabb megbetegedés nem merült fel.”

„Szepes vármegye Janik községében, hol azelőtt a lépfene gyakori volt, az utóbbi években csak szórványosan fordult elő, mert a vadvízes legelőket alagsöveztek és a menyinyiben a betegség mégis felmerül, azonnal legelőt változtatnak.”

„Ungvármegyében a lépfene nagyobb részt az Ung és a Latorcza, valamint a hegyi patakok mentén fekvő vizenyős legelőkön, 17 községben fordult elő. Az oltások mindenütt jó eredményre vezettek.”

„Zemplén vármegyében a védőoltásoknak folyton terjedő alkalmazása óta a lépfeneben elhullott állatok száma feltűnően megkevesbedett.”

Ezek az érdekes és mindenesetre figyelemre és komoly mérlegelésre érdemes adatok az előző évi évkönyvekből változatos kiegészítést nyerhetnek, ezekre azonban most nem terjeszkedünk ki, talán lesz majd alkalom egyszer egységes egészségügyi dolgozni fel és úgy vonni le belőlük a szükséges következtetéseket.

A fenti adatokból ezt már most is megtehetjük. Látható ugyanis ezekből, hogy a lépfene főképpen a vizáradásoknak, iszapolásnak kitett mocsaras területeken fordul elő és

ott, a hol a védőoltásokat alkalmazzák, vagy gyorsan legelőt változtatnak, megszűnik.

Mi lehet ezekből gazdáink részére a tanulság? Egyszerűen az, hogy ott, a hol lehetséges, az ilyen területek lecsapolás, alagsövezés által megjavítandók és az ilyen legelőre hajtott állatok, mielőtt kihajtatnának, lépfene ellen védőoltás alá veendő. Ezen eljárásoknak hasznát és előnyét az adatok ismertetése után talán nem szükséges bizonyítani.

A többi ragadós betegségek fellépésének és terjedésének módjára vonatkozó adatok szintén nagyon tanulságosak. Így pl. a ragadós száj- és körömfájásra vonatkozólag azt találjuk, hogy legnagyobb részben az egyes jelentékenyebb vásárokon vett állatokkal hurczoltatik szét. A budapesti vásár ezek között nagyon előkelő helyet foglal el, de sajnálatunkra, hazarészünk vásárai is gyakran említetnek, a mi épen nem hizelőg ránk nézve és a mi mindig várva várt vevőinket sem nagyon kecsegteti.

Az a gazda tehát, a ki fertőzött állatokkal jelenik meg vásárainkon, nem csak maga alatt, hanem mindnyájunk alatt vágja az ágat és olyan gazdatársainak okoz tetemes károkat, a kik ellene nem vétettek.

Maros-Torda vármegyébe a szász-régeni vásár alkalmával Csikvármegyéből hurczoltattott be a ragadós száj- és körömfájás, holaztán a vásáros napok alatt éjjelenként legelőre hajtott állatok első sorban Radnótfája község állatait fertőzték be, mely után a járvány a felső- és alsó-régeni-járás több községére ment át.

Veszprémvármegye egyik uradalma a székes-fejérvári vásáron 180 növendékmarhát vásárolt és azokat öt pusztára szétosztotta; pár nap múlva mind az öt helyen kiütött a száj- és körömfájás, mely a régebben ott tartott állatokra is ráragadt. Bizony ezek drága bornyuk voltak!

A legelők is valóságos fészkei a száj- és körömfájásnak és sok adat található a műben arra, hogy miként jut ide és innen tovább a betegség.

Általában feltűnően domborodik ki a műben felsorolt adatokból a mi legelő-területeink felügyeletének nagy hiánya. Magunk is ismerünk legelőterületeket, melyeken keresztképpen több községből hajtogatják az állatokat vásárra és vissza, minden korlátozás nélkül. Csak természetes azután, hogy az ilyen legelőn tartott állatcsoportok rendszerint első sorban kapják meg a betegséget.

Értékes és részletes adatokat találunk az évkönyvben a sertésvész és sertéskorrela fellépésének és terjedésének körülményeire is.

A legnagyobb baj úgy itt, mint más ragadós betegségeknel is az, hogy a tapasztalatok alapján szükségesnek talált és elrendelt óvintézkedések többnyire csak a papiroson maradnak és a hivatalos eljárás súlypontja nem a betegségek fellépésének meggátlására esik, hanem a már fellépett és többnyire elterjedt baj elfojtására.

A sertésvész és sertéskoleránál is az tűnik elsősorban fel, hogy a betegségek terjedését épen azokra a körülményekre lehet leginkább visszavezetni, melyeket már rendeletek szabályoznak.

Ilyen elsősorban a sertésekkel történő házálás. Az így községből községbe hajtott és eladogatott sertések 8—10 község állományát fertőzik be egyfolytában, noha a kereskedésnek ez a módja tiltva van. A cigányok is nagy szerepet játszanak ebben az ügyben és aránylag feltűnően gyakori azon esetek száma, melyekben ezek hurczolják be a betegséget.

A miskarolás gyakorlása is bizonyos megszorítások alá vétetett, de a mint látszik, nem valami nagy eredménnyel, miután a betegség terjesztése körül még mindig történik rájuk utalás.

A legeltetés, makkoltatás és végül a vásárokon vett, vagy a vásárokon felhajtott és eladatlanul visszahajtott állatoknál fordul elő leggyakrabban a betegség, melyekről azután

rendszerint tovább terjed a község egész állományára.

Az évkönyv nem mutat ugyan rá, de mi itt az életben látjuk, hogy bizonyos könnyelműség jellemzi a mi eljárásunkat a ragadós betegségekkel szemben és ennek tudható be, hogy veszteségeink aránytalanul nagyok.

Körütekintéssel és az évkönyv adatainak, az előttünk számtalanszor felmerülő eseteknek komolyabb megfontolása mellett, főleg ha nem csak a formalitások til túl való betartására, hanem a dolog lényegére fektetnők eljárásaink közben a fősúlyt, sok veszteségtől tudnók magunkat is, gazdatársainkat is megóvni.

Hogy pedig mindezt megteheessük, tájékozódniunk kell az állategészségügy körében felmerülő esetekről, s mindarról, a mi hazánkban ezen a téren előfordul és a mi külföldön vagy a szomszéd államokban történik.

Erre szolgál az állategészségügyi évkönyv forrásul, melyből hogy minél többen és minél többet merítsünk, az ügy érdekében felettébb kívánatos. J.

A tejjgazdaság ügye Svéd-, Németország és Dániában.

Tanulmányuti jegyzetei nyomán
irta: Kerekes Lajos.

XII.

13. Egy tejszarnok Drezdában.

Mikor a Csehországból elősiető Elbe folyó Szászország gyönyörű alakzatu hegyei közül, — melyért „Sächsische Schweiz“-nak is nevezik e vidéket, — előtör s a hegyek elmaradoznak, előttünk terül el a német városok között is egy elsőrangú város, Drezda. Tudomány, művészet, ipar, kereskedelem magas fokon áll, mit egyetemen, múkincsekkel megpakott muzeumaiban, számtalan nagy gyártelepén és kereskedői czégeiben szemlélhetünk. A magas culturával és kifejlett iparral, kereskedelemmel bíró városok mint telfogyasztó piacok a tejjgazdaságra nézve igen fontosak, mert a tej minden feldolgozás nélkül, kényelmes szállító eszközökkel gyorsan és könnyedén juthat rendeltetése helyére. Drezda tehát mint tejfogyasztó piac minden tekintetben kiváló. A vidékén elterülő mezei gazdaságok kebelében alakult tejjgazdaságoknak, a közösen alakított tejszövetkezeteknek itt nagyon fejlett fokon állanak s nagy jövőnek néznek elébe, jelenben virágoznak s busásan gyümölcsöznek s a jövőre nézve haladásuk és még hatalmasabb arányban leendő gyarapodásuk biztosítva van. Némely városokban ez nem is csoda mert a legegyszerűbb német munkás is rá van utalva a tejre és termékeire, mint minálunk a magyar paraszt a szalonárra.

A tejjgazdaságok és tejszövetkezetek még kedvezőtlenebb közzgazdasági viszonyok között is fennállhatnak s ha nem is jár művelésük annyi haszonnal, de mert a rájuk fordított költség és fáradságnak kamatait bőven kiadják, mint jövedelmi tényezők számottevők. Sőt mint nyugaton láthatjuk, még a legkedvezőtlenebb közzgazdasági viszonyok között is a termelt takarmány mennyisége fölülmulja a gabnatermést s így állattenyésztésre lévén utalva, felkarolják a tejjgazdaságot s elérik, hogy a gabona s a szemes termelvények árullámzása az ily gazdaságokat csekély esélyeknek teszi ki s tejjgazdaságukban, tejszövetkezetek útján való értékesítése által ha nem is magas, de tisztességes és állandó jövedelinet biztosítanak maguknak.

Drezda keleti részén elterülő hegyek bő hegyi legelőkkel bírnak s mint ilyenek jó és olcsó takarmányozást tesznek lehetővé, mit a mesterséges kaszálók fokozni vannak hivatalva. A kormány — nem ugyan speciálisan Drezdára — hanem általános intézkedik a tejjgazdaságok létesítéséről s szövetkezeti szabályzatukban, — mely utóbbi a mi tejjgazdasági szövetkezeteink általános szabályzatának s üzleti szabályzatának elkészítésénél tekin-

tetbe volt véve — fennállásukról gondoskodnak s haladásukra figyelemmel vannak. Gondoskodik a kormány a megfelelő szakemberek kiképzéséről s a különböző gazdasági tanfolyamok a gazdasági szakismeretek terjesztésének szolgálatában állanak.

Mit eredményezett a szakismereteknek a gazdák között való terjesztése? Azt, hogy míg a mi földünk szivében, a buzatermő Alföldön, a Kánaánban legfeljebb 10—11-szeres termést tudnak elérni a kisgazdák — uradalmakról nem szólok mert ott erő, szakismeret bőven van s így eredmény is — ; addig a német pór 15-szörös termést is prpdukál állattenyésztési irányunk a tejjgazdasági czélt szolgálja . . . Fogyasztási piacuk, mint említém kitűnő.

Több tejszarnok foglalkozik a tej és termékeinek elárúsításával, melyeket részint egyesek, részint szövetkezetek szolgáltatnak. A drezdai tejszarnokok egyik legfényesebbikét volt szerencsénk Pfünde tejszarnokában láthatni. Üzletének keletkezése, fennállása, egyszóval üzletének története mintája a német vasszorgalomnak, kitartásnak és tudásnak, a czél és eszköz helyes megválasztásának. Üzlete már 18 éve áll fenn, a tejjel való kereskedést azonban már 20 évvel ezelőtt kezdte. Keletkezésének idejében napi áruforgalma még csak 20—30 liter tejre rugott, melyet kis kocsiját maga után húzva árulgatta. Kis üzlete is jövedelmezett, mutatja, hogy egy év múlva már a tejet kutya-huzta kocsijával szállitgatta. Ma már . . . 40000 liter napi forgalma van. Üzlethelyiségei egy városrészt foglalnak el, ezenkívül a város különböző pontjain még 15 fiók-üzlete van. Főüzletében 300 munkást foglalkoztat. Munkásai saját telepén vannak elhelyezve olyan munkáslakásokban, melyeket csak a svéd Separátor részvénytársaság munkáslakásai mulnak felül.

A munkások élelmezése közös konyháról történik, ahol mi is belekóstoltunk a német szépek főztjébe s konstatáltuk, hogy a szépek főztje nem mindenütt egyforma. A munkáscsaládok gyermekei részére tágas játszó- és tornatér van berendezve, hol a németeknél nagyon kedvelt szertornázást is nagyban űzi a zsvajkódó német apróság. — Az üzlettulajdonos minden 14 napon újságot ad ki munkásai számára ingyen s ezt egy a munkások, mint a munkásérdekeket felkaroló írók együttes működésével szerkesztik. A munkások szórakoztatására és mulattatására egy tökéletesen berendezett színházat mutattak be, hol maguk a munkások műkedvelői előadást tartanak saját zene- és énekkaruk közreműködésével. Újság s más felolvasása valamint dal-, zene- és színi-előadásokkal szellemileg is művelődnek s a munkaadó gondoskodik róla, hogy a szellemi művelődés helyes irányban vezettessék.

Mig egyrésztől gondoskodva van arról, hogy becsületes munkabér, olcsó és jó élelmezés, jó lakásuk legyen, addig másrésztől aggódó gondossággal kísérik, hogy az örökké nyughatatlan emberi elme megnyugvást találjon abban a sorsban, melyet a végzet reá mért, hogy üdvös vezetés mellett fel ne keltsenek azok az újabb időkben általánossá lett és sok, nagyon sok részében jogosulatlan és örületes aspirációk, melyeknek végczélja a társadalmi rend és törvényesség romjain a vagyoni közösség elvét diadalra juttatni. Gondoskodnak arról, hogy a szellemek bizonyos fokig kiműveljék, hogy képes legyen minden munkás saját sorsának önbirája lenni és nem követni azokat a szájias agitátorokat, kiknek törekvése mindig a szellemi sötétségen és tudatlanságon űlte legnagyobb diadalait. — Németország mezőgazdasági általában minden rendű és rangú munkásának szociális bajait így igyekeznek eltüntetni: tanítással, vezetéssel, becsületes megélhetéssel és szellemi elfoglaltsággal.

Ez üzlet tejelárúsítással, sterilizálással, kondenzálással, tejszappan készítésével, jéggyártással, vajkészítéssel, sajtgyártással s a

szükséges dobozok előállításával s tejnek kémiai vizsgálatával foglalkozik.

Berendezése [] alakban épített két emeleten van elhelyezve. A homlokzat földszintjén maga az elárúsító tejszarnok foglal helyet s belül a padozattól kezdve asztal, szék minden majolika és márvány, melyek gyönyörű mozaik alakban vannak elhelyezve. A német nyilvános helyeken szoros felírásokkal bővelkedik e helyiség. Ime egy:

„Gottes Wort zum Rath,
Gottes Kraft zur That.“

Minden helyiségbe szolgáló egy 500 lóerejű stabil gép adja a mozgató erőt, mely naponként 200 métermázsa szentet fogyaszt. Sterilizáló készülékükben 200 °C-nál hevitik magát az üres flakót, míg a tejet 100° C-nál 1³/₄ óráig, a mikor is a hevítés gőzzel megy végbe.

Jéggyárakban a szükségleten kívül naponként 8 métermázsa felesleget gyártanak eladásra, s ennek nagyobb részét leendő fejlesztése van terve véve a nagy kereslet miatt. Három nagy rekeszre osztott rakódaja van mint a vasutaknál szokott szekérderek magasságban. Az első rekeszbe a tejes-kannák érkezésük alkalmával berakatták, a másodikban nagy tejtartány van, hova a tartalmuk öntetik s innen az emeleti helyiségekbe gőszivattyúval szállitattik, a harmadik helyiség léczfalazattal van ellátva s ez a gőz- és vízmosó helyiség, valamint az edények is itt szárittatnak.

A tej feldolgozását 4 gőzturbinás felezőgép megfelelő hűtő és két óriási hollsteini köpülő dolgozza fel s ennek a munkáját a vajgyuró és hűtő fejezi be. Naponként 6000 félfontos vajat készítenek.

Az elromlott és tisztátalan vajból szappant készítenek. Egy félfont vaj 55 pfennig.

Készítenek a sajtok közül *quarglüt*.

Ennek gyártását a mi gazdasszonyaink is könnyen megtanulhatják s egészséges és olcsó sajtot készíthetnek, mert készítése könnyű.

Megvárjuk, míg a tej megalszik, mi 18 óra alatt végbe megy, lehet azonban az alvadás oltóval is siettetni, azonban sokkal jobb, hogy az alvadás természetes módon álljon elő. A megalvadt tejet turóvá dolgozzuk fel és e turót jól meggyurjuk, s e közben 3—4—5—6 %-os arányban sózzuk, kinek-kinek izlése szerint. Pohárral vagy fánkzakajttóval pogácsaformára vágjuk ki az ellapított turóanyagot. Lehet köménymaggal is keverni, mint ezt Pfünde is teszi. A pogácsaalakokat 5—6 darabot egymásra téve szikkasztjuk száraz helyen, mi után pinczébe teszszük érni. A szikkasztás 3—4 napig, az éredés 7—8 napig tart.

E tejszarnok árai:

Íróstej . . .	10 pfenig.
Felezett tej . . .	8 „
Tejszin . . .	70 „
Egész tej . . .	18 „
Gyermektej . . .	15 „ 2 ¹ / ₂ dczl.
Turó 1 klgr.	30 „

(Folyt. köv.)

KISEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

A megfagyott kapásnövények bevermelése. Igen gyakran megtörténik az az eset, hogy a fagy akkor köszönt már be, mikor a gazdák még javában a kapás növények betakarításával foglalkoznak és ezáltal nagyobb mennyiségű répa vagy burgonya rothadás következtében elpusztul, ha csak gyors betakarítás és okszerű eltartás által nem mentjük meg a megtámadott gumókat vagy gyököket.

Csekélyebb foku hideget ugyan még el bír a répa minden kár nélkül, mindaddig míg a földben áll és ugyanezen helyzetben ismét felenged, ha azonban a hőcsökkenés folytán a sejtiszövet annyira megváltozott, hogy a répa felengedés után elveszti keménységét, külseje pedig olyan módon megváltozik, hogy

husa szivacsos és lágy lesz, sötétebb színt és üveges külsőt mutat, ez annak a jele, miszerint nemsokára beáll a rothadás, akkor a répa takarmány értékének megtartására a gyakorlatban egyedül kivihető módszer: annak bevermelése.

E célból az illető növényi részeket oly módon kell elrakni, hogy a berakásnál lehető kevés levegőt zárjunk vele együtt el, az eltartás alatt pedig a külső levegő ne férhessen hozzá.

Igen ajánlatos az említett esetekben a répát felaprózni és a terembe rétegenként gondosan betiporni.

Ha igen nagy mennyiségű répa bevermeléséről van szó, a melyet lehetőleg gyorsan kell eltenni, akkor nem győzzük azt répavágó gépekkel felaprózni, hanem vagy élesszélű ásóval, vagy közönséges + vagy S alakú vassakkal összevesszük azt és lábbal eltiporjuk.

Hogy az eltartás alatt a levegő bejutását a lehetőséghez képest megakadályozzuk, kellő alakú vermet kell választanunk és annak helyes betakarásáról kell gondoskodnunk.

Míg hibátlan egészséges répák számára a vermeket laposra, vagy csekély mélységűre készítjük, addig hibás — tehát megfagyott — répáknál czélszerűbbnek bizonyult azokategy bizonyos mélységűre készíteni.

Az illető istállók közelében egy olyan helyet választunk ki, melyhez a répát könnyen odaszállíthatjuk és a melynek vízátmocsaját kötött altalaja van és oly mélyre készítjük a vermet, a mint azt a talajvíz állása megengedi 1—2 m. szélesre és 0.5—1.5—2 m. mélyre; a vermek hossza pedig a répa mennyiségétől függ.

Habár elméletileg a lehető legmélyebb vermek a répa eltartására a legmegfelelőbbek, mégis gyakorlati szempontokból figyelembe kell venni, hogy igen mély vermek készítése, igen nehéz munka; az ilyenekből bajos a répát feletetés céljából szállítani, továbbá, hogy a verem tartalma össze is üllepedik, miáltal a verem mélyebb lehet, mint a körülötte lévő föld színe, ezáltal az esővíz bejutását a verembe elősegítjük és annak a tartalma a megromlásnak lesz kitéve.

Ezekből az következik, hogy tulságos mélyre ne készítsük a vermet, a melynek oldalait csináljuk függőlegesre, nehogy a tartalom összeülepedése alkalmával üregek keletkezzenek. Ha a verem megtöltésénél annyira jutottunk, hogy annak tartalma a föld színénél valamivel magasabb, akkor mielőtt tovább raknánk a bevermelendő takarmányt, deszkából kerítést csinálunk a verem körül s csak azután folytatjuk a megtöltést. Kevésbé mély vermeknél a föld színe felett 30—70 cm.-nyire már keskenyebbre vesszük alakjukat és végre keskeny éllel bezárjuk.

Hogy a feletetéskor tisztán szedhessük ki a takarmányt, a befejezett vermet egy réteg szalmával befedjük és azután egy réteg földdel megterheljük.

A verem megtöltése előtt is czélszerű a kitisztított és lesimitott verem fenekére szalmát rakni, nehogy a benne lévő takarmány a fenékről és az oldalokról esetleg lehulló földdel keveredhessen. A veremre rakott földnek célja, hogy egyrészt a levegő bejutását megakadályozza, másrészt elegendő nyomást fejtsen ki, hogy a föld színe felett lévő takarmányt kellőképen összesajtolja. Ez okból jó a földréteget rétegenként bedögönyözni és a legfelső réteget nedves anyaggal lesimitani. Ha a verem tartalma összeülepszik, úgy ennek következtében a földtakaróban repedések keletkeznek, a melyeknek letöméséről gondoskodni kell, a már említett okokból kifolyólag.

Mihók Sándor.

A levéltetvek elleni irtószer. A levéltetvek kiirtása céljából használni szokott irtószer között, újabb kísérletezések szerint, legjobbnak bizonyult a következő oldat:

1000 gr. dohánykivonat, 500 gr. káli szappan és 200 gr. finom porrá tört naftalin

100 l. vízben oldva, mely folyadékkal közönséges peronospora fecskendő segítségével permetezendők meg a levéltetvek által megtámadott növények, vagy növényi részek.

IRODALMI SZEMLE.

Hazai lapokból.

A „*Gazdasági Lapok*“ (November hó 26.) legújabb számában *Ordódiné Mailáth Gizella*, az ismert nevű író, kinek különösen a baromfi-tenyésztés köréből vett tanulmányai eddig is méltó feltűnést keltettek, „A magyar plymouth“ cz. a igen érdekesen ír egy, a magyar baromfi-tenyésztés ügyét mélyen érintő kérdéstről: — Ordódiné ugyanis már régebbi időkől fogva tesz kísérleteket keresztezés útján, hogy viszonyainknak és igényeinknek megfelelő baromfit állíthasson elő. Minden idegen fajtának meg volt a maga árnyoldala, míg végre arra a gondolatra jött, hogy az évszázadok óta teljesen meghonosodott magyar tyukból állítson elő vérbekeverés által új fajtát. E célra, mint legjobb tojót, költőt s legedzettebbet a Plymouthot szemelte ki.

Közönséges magyar kendermagos tyukokat keresztezett plymouth kakással s az eredmény teljesen kielégítő volt. A csibék színüket a tyukoktól, a test megnagyobbodását, a magas lábukat, eleven piros taréjt a kakastól örökölték át.

Harmadik év tavaszán a félvérek után nyert kakasok szerepeltek a tenyésztésben, midőn is az már teljesen egyöntetű lett s Magyar plymouth név alatt méltán jöhetett szóba. A követendő feladat most csak az, hogy az egyöntetűség fenntartása végett mindig a legszebb és legjellegzetesebb példányok választassanak ki a tenyésztésre. A netáni visszafejlődés meggátlása végett pedig szükség esetén újabb Plymouth vért kell keverni a tenyésztésbe.

Ordódiné, ki oly meleg érdeklődést és szeretetet áruul el ez ügy iránt, valóságos lelkesedéssel ír az elért eredményekről s ha fontolóra vesszük a kivívott sikereket, tényleg nem maradhatunk adósok a dicsérettel sem, melyet a gazdaközönség részéről méltán megérdemel.

Gyors fejlődésű, hizékony, husos tyukjai kitűnő tojók. Szinte egész éven át tojnak s tojásaik nagyon értékesek. A csibék már 6 hetes korukban ehetők s az egész tenyésztés úgy egyöntetűsége mint jövedelmezősége tekintetében méltó arra, hogy baromfi-tenyésztőinknek követendő például szolgáljon.

A „*Közgazdasági Híradó*“ (November hó 25.) „A buzatermelés jövője“ cz. alatt következő figyelemre méltó dolgokat írja: *William Crookes*, a „*Brittisch Association*“ elnöke egy Bristolban tartott előadásában kifejtette, hogy a buzakészletek elégtelensége a közeljövőben nagyon is érezhető lesz, mert a rendelkezésre álló termőföldek immár majd mind felvannak használva s így a buzatermelés kiterjesztése a népesedés arányában nem lesz lehetséges. *Malthus* elméletén alapuló e kijelentés sok vitára adott alkalmat. *Crookes* daczára, hogy legújabb művében („*The Wheat Problem*“ London, 1899 John Márray) még szélesebb alapokon igyekezett elméletét megszilárdítani és daczára *C. Wood Davis* és *Hyde* támogatásának, még sem tudott ellenfeleivel szemben győzelmet aratni. Legerősebb ellenfele *Edward Atkinson* a Londonban üléselő „*Royal Commissions of agricultur*“ értekezletén odanyilatkozott, hogy: „a föld népeinek az elegendő és olcsó kenyér minden időkre biztosítva van“ Szerinte az Egyesült Államokban magában óriási területek hevernek parlagon, melyek hektáronként 15 bushel búzát fognak produkálni, mihelyt bushelenként 1 dollárnyi eladási ár lesz biztosítva.

William Crookes figyelmen kívül hagyta, hogy a hanyatló árak mellett a buzatermelés Angliában az 1889. évi 2.499,354 hektárról

1895-ben 1.417,483 hektárra csökkent, míg 1899-ben ismét 2.000,981 hektár volt. Véleménye szerint továbbá a legelővé átalakított óriási területek ismét felszántatnának Angliában, mihelyt quarterenként 33 schilling ár lenne elérhető. — Figyelmen kívül hagyta *Crookes* Szibéria, Ausztrália és Délamerika rengeteg még föl nem szántott területeit is. Szóval az idézett nemzetgazdáknek állítása nagyon könnyen lerombolható, különösen, ha figyelembe vesszük a modern technika haladása által kezünkbe adott eszközöket, melyek még akkor is képesítenének a termelés fokozására, ha a buzatermelésre alkalmas összes termőföld területeket felszántanók. S így nagyon természetes, hogy csak beláthatatlan idők után következhetik be az az állapot, hogy a föld nem lesz képes kenyeret adni a hátán élő emberiségnek.

A „*Kert*“ (Deczember hó 1.) e számában *M. M. tollából* találunk egy kis cikket az ákáczmag csiráztatásáról, melyben a következőket írja. A valódi ákác igen könnyen szaporítható, edzett és bármely álláshelylyel meglehető növény. Az ákáczmag héja igen kemény, miért is csiráztatása nehéz és lassu lefolyású, ezért a magvak előzőleg puhítandók nedves fűrészpörben meleg kályha mellett, vagy pedig az által, hogy zacskóba téve, hirtelen meleg s azután rögtön hideg vízbe mártjuk. A magvakat ezután lápföld és homokkeveréssel töltött cserepekbe ültetjük 1 centiméter mélyen, a hol aztán 14 nap, vagy 3 hét alatt kicsiráznak. Kicsirázás után a szabadban földbe mélyítendők a cserepek, melyeket növekedés szerint nagyobbakkal kell felváltani.

A „*Szőlőszeti és Borászati Lap*“ (Kecskemét, November hó 30.) következő utasítást adja a karók impregnálására és conserválására: Legegyszerűbb mód a szenesítés és a kátránynyal való bemázolás, de kitűnőnek bizonyult a 4—5%-os rézgálic oldatban való áztatás is. Hogy a hatás jobb legyen, ajánlatos 1/2% vitriolt keverni a folyadékhoz, melyben a karók mintegy 5—6 napig tartandók.

Török Mihály.

Külföldi lapokból.

A tej minőségének változásai. Az észak-amerikai Illinois állam mezőgazdasági állomásán, mely az ottani egyetemmel van kapcsolatban, hosszú időn át tettek kísérleteket, meg tudandó a tejnek bizonyos időszakokénti és körülmények közötti változásait. 1. A különböző tehenektől nyert tej mennyisége, ugyanazon viszonyok között is nagyon különböző s ugyanazon tehén teje is naponként nagy változásoknak van alávetve. 2. A tej összetétele nagyon változó; a zsirnak a többi szilárd alkotórészekhez való aránya, s ezeknek a vízhez való aránya nem ugyanaz a különböző teheneknél, valamint változik ugyanazon tehennél is naponként. 3. A zsirtartalom vagy a többi szilárd részek % mennyisége mindig akkor a legnagyobb, a mikor a tej kevesebb, hanem általában azok a tehének, melyeknek teje sok zsirt, stbit tartalmaz; átlag kevesebb tejet adnak. 4. A zsir a legváltozóbb alkotórésze a tejnek s változásai függetlenek a többi szilárd alkotórészek mennyiségétől. 5. A nem zsirnemű szilárd alkotórészek az először fejt tejben, a zsirok az utoljára fejt tejben vannak nagyobb mennyiségben. 6. Som az éjszaka, sem a nappal nem jobb egyik a másiknál a tejtermelést illetően. 7. A különböző tehének tejelőképesége változik a táplálék szerint s ugyanazon tehén tejelőképesége is változik időről-időre. 8. A táplálék és a környezet befolyása mellett minden tehén mutat fel egyéni változásokat s ezek az időszakoként fellépő változások az állati test életműködésével járnak karöltve. (The Agricultural Gazette 99. No. 1349.)

A diphteritis átvitelét az emberről a házi állatokra és viszont már 1879-ben állította Dr. Nicati s utánok mások is. A múlt év vé-

gén s a jelen év elején Dr. Pegneau konstataulta Anáernos faluban, Bordeaux mellett, hol minden telken, a hol diphteritisben szenvedő gyermek volt, a majorság is hasonló tünetek között betegedett meg s bebizonyították, hogy a majorság útján huzcolták el a diphteritist egymástól s izoláltan fekvő telkekre ezért a következő óvintézkedéseket ajánlotta prof. Ferré: Minden majorságtenyésztő hely, a hol a madár diphteria fellépett, gondosan fertőtlenítenendő. Minden megmosható fa részét a tyúkólaknak s az edényeket le kell mosni olyan vízzel, melynek 1 literjében 50 kgr. rézgálicz van oldva. Aztán erősen be kell meszelní. A talajt ugyanazon rézgálicz-oldattal meg kell öntözni s aztán 15 cm.-re felásni s a felásott helyébe homok és kavics teendő. A beteg majorság elégetendő. A diphteritisben szenvedő ember váladékait nem szabad a szemét-dombra hányni. (Journ. d'Agric. pratique. 99. No. 40).

A fejős tehének táplálására vonatkozó vonatkozó kísérletek, melyeket 1896—97-ben a lauchlistáti kísérleti állomáson végeztek, a következő eredményekre vezettek: 5 almarkti és 5 simmenthali tehénnel kísérleteztek, meg tudandó a feletett táplálék zsirjának hatását a tejelésre. A tehéneket először akklimotizálták, s aztán fogták a zsirtartalmu táplálékra 5 periodusban. Feletetésre a következő anyagok kerültek: repczepogácsa gyapotmagliszt, durva buzaderce, zsiros pálmamag-pogácsa, zsiros kókuszdió-pogácsa, teljes zsirtartalmu kókuszdió-pogácsa, keserű anyagától megfosztott lupinus mag. Az eredmény a következő: 1. A táplálékban a zsirtartalom egyoldalú emelése a tejelésre nem volt befolyással egészen addig, míg korlátlan volt a mennyiség s 1000 gr. zsir jutott 1000 kgr. élősulyra. Ha 1706 gr. zsir jutott 1000 kgr. élősulyra, akkor az elválasztott tej tekintélyes mértékben csökkent. 2. A táplálék zsirtartalmának növelése által a tej zsirtartalmát lényegesen meg lehet változtatni, ha e célra pálmagpogácsát és kókuszdió-pogácsát etetnek fel. Nagyon zsiros kókuszdió-pogácsával a tej zsirtartalma 0-75 gr. volt emelhető. A lupinus nagyobb mennyiségben kellemetlen ízűvé tette a tejet. Az erősen zsiros táplálék annyira meghízaltta a simmenthali tehéneket, hogy további használatra alkalmasak nem voltak s le kellett őket vágni. A zsirban szegényebb táplálék feletetése alkalmával sokat vesztek sulyukból, míg az almarktiak nem. Teljes kihízás után a lupinus adagolás alatt a simmenthaliak megtartották testsulyukat, az almarktiak nem. Az erősen zsiros táplálék tehát nagyon hizláló hatással van a fejős tehénekre. (Biedermanns Centralbl. 99. No. 10.)

S.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— Az „E. G. E.” gyakornoki állására az igazgatóválasztmány — mult hó 29-iki ülésében — Éber Ernő okl. gazdaszt, a derekegyházi uradalom tisztviselőjét választotta meg tizenegy pályázó közül. Éber gazdasági oklevelét a kolozsvári gazd. tanintézetben szerezte négy évvel ezelőtt s azóta állandóan a gyakorlat terén működött.

— A torda-aranyos-vármegyei gazdasági egyesület gazdasági előadásai: Deczember 10-én *Várfalván*, Pethő Miklós, Egerházy Lajos; decz. 17-én *Rákoson* Pethő Miklós, Szász József; decz. 26-án *Sinfalván* Pethő Miklós, Szász József; január 7-én *Kocsárdon* Pethő Miklós, Cséser Lajos; jan. 17-én *Bágyonban* Pethő Miklós, Egerházy Lajos; január 21-én *Kövenden* Pethő Miklós, Egerházy Lajos; jan. 28-án *Kercseden* Pethő Miklós, Egerházy Lajos; febr. 4-én *Szent-Lászlón* Cséser Lajos, Bölöni István; febr. 11-én *Várfalván* Szász József, Harmath Damokos; febr. 18-án *Rákoson* Pethő Miklós, Bölöni István; febr. 25-én *Sinfalván* Berrár Antal, Bölöni István; márcz. 4-én *Kocsárdon* Pannuer Jenő, Scharl Vilmos; márcz.

11-én *Bágyonban* Harmath Damokos, Berrár Antal; márcz. 18-án *Kövenden* Berrár Antal, Scharl Vilmos.

— Kis-Küküllővármegye népies gazdasági előadásai. Magyar nyelvű előadásokat tartanak: *Dicsősémmártortonban* deczemb. 3-án Cséser Lajos, 8-án Csinádi István, 10-én dr. Keszegh Ferencz, 17-én Schöppner Sámuel, 26-án Gráci Ferencz, 30-án Schöppner Sámuel, január 5-én Szász István, 7-én Ugrai Gábor; *Erzsébetvárosou* decz. 3-án Csinádi István, 8-án Schöppner Sámuel, 10-én Pap János, 17-én Gráci Ferencz, 22-én Csinádi István, 26-án Szász István, 30-án Pap János, január 5-én Cséser Lajos. *Radnóthon* deczemb. 3-án Pap Gábor, 8-án Deák Ignácz, 10-én Deák Ignácz, 17-én Csinádi István, 26-án Liebl Gyula, 30-án Gráci Ferencz, 7-én Liebl Gyula, 14-én Cséser Lajos. *Hosszuaszon* német nyelvű előadások: deczember 10-én. 17-én és 26-án Ambrosy Mihály; febr. 1-én és 4-én Ábrahám Lajos; magyar nyelvű előadások: január 6-án és 8-án Schöppner Sámuel, 14-én Fekete Pál; magyar nyelvű előadások *Bonyhán* jan. 5-én Ugrai Gábor, 7-én Gráci Ferencz, 14-én Ugrai Gábor, 21-én Fekete Pál, 28-án dr. Keszeg Ferencz, febr. 1-én Gráci Ferencz, 4-én és 11-én Schöppner Sámuel. *Balvásáron* január 5-én Szász István, 7-én és 14-én Pap János, 21. és 28-án Schöppner Sámuel, febr. 1-én Cséser Lajos, 4-én Csinádi István, 11-én Gráci Ferencz; *Maros-Ugrán* január 5. és 14-én Gráci Ferencz, 21-én Csinádi István. 28-án Deák Ignácz, febr. 1-én Liebl Gyula, 4-én Gráci Ferencz, 11-én Liebl Gyula, 18-án Ugrai Gábor; német nyelvű előadások: *Zsidván* január 5-én és 7-én Silex Károly, 14. és 24-én Ambrosy Mihály, febr. 1-én Fischer Károly, 14-én Ábrahám Lajos; *Nagy-Ekemezőn* január 5-én Ambrosy Mihály, 21. és 28-án Fischer Károly, febr. 2. és 16-án Silex Károly, 18-án Ábrahám Lajos; román nyelvű előadások: *Szancsalon* január 7., 14., 21. és 28-án Dászkál Miron; febr. 1., 4., 11. és 18-án Szabó György; német nyelvű előadások: *Bolkácsan* jan. 28-án Ambrosy Mihály, febr. 4-én Fischer Károly; *Kis-Ekemezőn* jan. 7. és 14-én Ambrosy Mihály.

— Nagy-Küküllővármegye téli gazdasági előadásai: A) Magyar nyelvű előadásokat tartanak: *Kis-Kapusou*, decz. 11-én Gáspár József, Sente Dezső, 18-án Szász István Cséser Lajos, 27-én Csulak Lajos, Kovács Bálint; *Héjjasfalván*, decz. 10-én Gáspár József, Sente Dezső, 17-én Cséser Lajos, Dely Elemér, 1900 jan. 8-án Szász István, Nagy Elek; *Halmágyon*, decz. 16-án Gáspár József, Dely Elemér, jan. 7-én Bedő Mózes, Jakó Dénes, 20-án Szász István, Cséser Lajos; *Hévisen*, decz. 16-án Bedő Mózes, Nyisztor Joakim, jan. 7-én Dely Elemér, Nagy Elek, 21-én Cséser Lajos, Szász István; *Alsó-Rákoson*, decz. 8-án Csulak Zsigmond, Gáspár József; *Mohán*, jan. 8-án Gáspár József, Csulak Zsigmond, 20-án Bedő Mózes, Jakó Dénes; *Bürkösön*, decz. 17-én Cseke Zsigmond, Böjthe Miklós, 30-án Csulak Lajos, Kovács Bálint; *Ürmös*, jan. 14-én Nyisztor Joakim, Böjthe Miklós, 28-án Dely Elemér, Szász István; *Koboron*, jan. 7-én Gáspár József, Csulak Zsigmond, 19-én Bedő Mózes, Jakó Dénes; *Voldorf*, jan. 21-én Cseke Zsigmond, Nyisztor Joakim; német nyelvű előadásokat tartanak: *Szt.-Agothán* deczemb. 16-án Lang Márton, Fischer Lajos; *Köhalomban* decz. 17-én Fischer Lajos, Foramitti Alajos; *Kaczán* decz. 16-án Foramitti Alajos, Brantsch Gottlieb; *Berethalomban* decz. 20-án Kleinen János, Lang Márton, jan. 7-én Kleinen János, Foramitti Alajos; *Rudályon* jan. 4-én Fröhlich József, Abraham Lajos; *Rádoson* jan. 16-án Fröhlich József, Kraft János; *Néthus*, jan. 15-én Fröhlich József, Abraham Lajos, 27-én Foramitti Alajos, Lang Márton; *N.-Schlyken*, jan. 14-én Brantsch Gottlieb, Fischer Lajos; *Százhalom* jan. 16-án Lang Márton, Abraham Lajos; *Almakeréken*, jan. 26-án Fröhlich József, Abraham Lajos; *Segcsden*, jan. 27-én Kleinen János, Brantsch Gottlieb; *Szász-Kézden*, jan. 22-én Fröhlich József, Abraham Lajos; *Nagy-Sáros*, decz. 17-én

Ziegler István, Zay Mihály; *Szász-Tyukos*, decz. 17-én Flanger Frigyes ifj., Kraft János. C) Román nyelvű előadásokat: *Bürkösön*, jan. 7-én Dordea János, Botos János; *Nagy-Sáros*, jan. 14-én Botos János, Dordea János.

— A Marostordavármegyei Gazdasági Egyesület népies gazdasági szakelőadásai. Előadásokat tartanak: *Akosfalván*, decz. 3-án Sántha Albert; *Baczkamadarason*, decz. 10-én Sántha Albert; *Beresztelekén*, január 20-án Csekme Ferencz; *Csokfalván*, január 9-én Sántha Albert, Ósz János; *Erdőszentgyörgyön*, január 10-én Sántha Albert, Ósz János; *Görgényeszentimrén*, decz. 16-án Csakme Ferencz; *Kaálban*, decz. 4-én Jéney Károly, Csekme Ferencz; *Kiaéden*, január 7-én Sántha Albert, Burián Albert; *Köszvényesremetén*, január 22-én Sántha Albert, Csete György; *Magyarón*, febr. 24-én Csekme Ferencz, Székely Gábor; *Makfalván*, január 8-án Sántha Albert, Ósz János, január 28-án Osete György; *Marosszentkirályon*, decz. 3, 10 és 17-én Nagy Lajos; *Marosvásárhelyen*, febr. 4-én Biró Károly, Berenczey István, febr. 18-án Fülöp Ede, Berenczey István, febr. 25-én Cséser Lajos, Pálffy Gyula; *Marosvécsen*, febr. 10-én Csekme Ferencz, Székely Gábor; *Mezőbándon*, decz. 17-én Jéney Károly, Csete György, január 7-én Biró Károly; *Mezőmadarason*, január 7, 21 és 28-án Czézár Károly; *Mezősámsondon*, 1899. decz. 4-től, 1900. jan. 31-ig ünnep és csütörtök esték kivételével 35 estén át Czézár Károly vezetése alatt: „kosárfonó tanfolyam“, febr. 26-án Cséser Lajos, Nagy Lajos; *Mezőszabédon*, decz. 3, 10, 17-én Czézár Károly, febr. 4 és 11-én Czézár Károly; *Nagyernyében*, január 6 és 7-én Csete György, febr. 3-án Cséser Lajos, Csekme Ferencz; *Nyárádszeredában*, január 21-én Biró Károly, január 23-án Fülöp Ede, Pálffy Gyula, febr. 4-én Cséser Lajos, Sántha Albert; *Nyárádtón*, decz. 10, 17, jan. 21, 28 és febr. 4-én László Ödön; *Sáromberkén*, febr. 4, 11 és 28-án Nagy Lajos; *Sóvárdon*, jan. 6-án Sántha Albert, Ósz János; *Szászrégenben*, jan. 7, 27 és 28-án Nagy Lajos, febr. 25-én Biró Károly; *Vajdaszentiványon*, jan. 27-én Csekme Ferencz.

— A magyar szarvasmarha-fajta érdeke. Ismeretes a földmívelésügyi miniszternek az a szándéka, hogy az alföldi sovány legelőkön jól tenyésző szarvasmarha fajjelégét védelmezvén, az alföldet általában a magyar szarvasmarha zónájába sorozta s ehhez képest a megyék olyan tenyésztő szabályzatot javasoltak, a mely szerint köztenyésztésben a nyugati faj nem kultiválendő. Ez ellen azonban erős mozgalmat indítottak a békésmegyei gazdasági egyesületben, arra az álláspontra helyezkedvén, hogy miután Bethlen András gróf minisztersége alatt az egyesület a jobban tejlő nyugati fajú tehének terjesztésére állami segítséget nyert s ekként a bonyhádi tehéneket nagyban elterjesztette, nem lehet a nyugati faj további fejlesztését megyei statutumokkal meggátolni. A gazdák a megyei ülésen ki is vitték, hogy a nyugati faj tenyésztése is lehetséges legyen. Az ekként alkotott szabályzat most van a földmívelésügyi miniszter döntése alatt s kiváncsian lesik a gazdák, hogy a tájfajta rendszerén nem tesz-e változtatást a miniszter.

Azt hisszük, hogy nem volna czélszerű erőszakkal akadályozni a nyugati kultusz hiteit törekvésekben, de azt is hisszük, hogy itt van már az ideje annak, hogy a földmiv. miniszterium minden támogatását csupán és kizárólag a mi ősi fajtánk megmentése és fejlesztése irányában érvényesítse. A tarka állomány már ugyanis túlnőtt az erőre.

— Állami támogatás a len-, kender-, és komlótermelőknek. Darányi Ignácz földmiv. ügyi miniszter az ipari növények kiterjedtebb módon való termelésére nagy figyelmet fordít. Legközelebb jelentékeny mennyiségű lenmagot osztatott ki és a komárommegyei gazdasági egyesületnek 4000 korona segítséget utaltványozott erre a célra. Nagytany községében a lenkóró megfelelő értékesítésének lo

hetővé tétele céljából támogatásával lenbe-váltó és kikészítő-telep létesített. Hasonló mennyiségben jó fajta kendermagot is osztott ki a miniszter a kisczardák között s Békésmegyében támogatásával kender-kikészítő telep létesült; itt 1000 hold kendertermelését biztosította, a melyet a Saltzmann-féle szegedi kenderkészítő-telep fog földolgozni. És mint minden évben, ez idén is komló-dugványokat juttatott a miniszter az újabb termelőknek. Támogatta az erdélyrészi komlóértékesítési szövetkezetet s újabbant is tanulmányoztatja, hogy miután a segesvári állandó komlótársaság nem felel meg céljának, mert az összehozott terméshez nincsen meg a vele arányban álló vásárlók száma, miként lehetne Budapesten a komlótársaságot az érdekelt körök bevonásával megoldani.

— **Lecsolások a Mezőségen.** Az erdélyi Mezőség egy nagy része ma is víz alatt van s így óriási földterület hever használatlanul. E bajon segítő, a mezőségi birtokosok szövetkezni fognak, hogy a nagy mocsarakat lecsapolhassák s termőföldd tegyék.

— **A gabonaelővétel szabályozása.** Arról értesülünk, hogy az igazságügyi miniszteriumban serényen dolgoznak azon a törvénytervezeten, mely arra lesz hivatva, hogy a gabonaelővételi ügyleteket szabályozza. Felette kívánatos, hogy ez a tervezet minél előbb törvénynyé legyen, nehogy a mostani elővételekkel üzött burkolt uzsora tovább is pusztítson a gazdák között.

— **A borhamisítás ellen.** A mesterséges bor készítését és forgalomba hozását tiltó 1893. XXIII. t.-cikk végrehajtó rendelete értelmében az ellenőrző teendőket a jövedéki ellenőrzés és felügyelet alatt álló feleknél az arra illetékes pénzügyi hatóságok és közegek is kötelesek gyakorolni, illetőleg éber figyelemmel őrködni azon, hogy az 1893. évi XXIII. t.-cikk, illetőleg a végrehajtó rendelet rendelkezéseibe ütköző ital se ne kerüljön, se pedig forgalomba ne kerüljön. A pénzügyminiszter most körrendeletben utasította a pénzügyigazgatóságokat, hogy az italmérő és kismértékben elárúsító engedelemmel bíró feleknél minél sürűbben megtartandó váratlan szemlék alkalmával az idézett végrehajtó rendelet értelmében föladatokká tett ellenőrzést szüret alatt és az ezt követő időben kiváló figyelemmel teljesítsék.

— **A szénkéneg-forgalom.** A szénkéneg-forgalom folyton emelkedőben van, úgy, hogy daczára annak, hogy a zalatnai gyár most már évenként 12,000 métermázsát képes termelni, a földmívelésügyi miniszter mégis kénytelen volt az idén is nagyobb mennyiségű — és pedig 2300 — métermázsát — szénkéneg a külföldről behozatni. Ezen mennyiség felének Triesztból, másik felének Berlinből a szénkénegraktárakba szállítása folyamatban van. A raktáraknak hazai gyártmányu szénkéneggel való ellátását egyébként nem a szénkéneghiány, (mert a gyárban jelenleg is 1000 métermázsát van készletben) hanem az gátolja, hogy a szőlőbirtokosok a nekik kikölcsönözött hordókat a kellenél tovább tartják vissza, a helyett, hogy azokat mielőtt kiürültek, visszaszállítanák a raktárba. Szívleljék meg szőlőbirtokosaink, hogy ezzel saját birtoktársaik érdekei ellen cselekednek!

— **Szénakivitelünk.** A „Budapesti Hirlap” írja, hogy „trieszti kereskedőknek sikerült egy nagyobb rakomány szénát eladni Bombayba (Kelet-Indiába), a mely Fiumén át legközelebb kerül elszállításra. A széna a tengeri kivitelben csak tavaly óta szerepel, a mikor a tesszáliai takarmányhiány idegen importot tett oda szükségessé. Azóta úgy látszik, állandó kiviteli cikké vált a magyar, illetve horvátországi széna s egyre több kiviteli piacot sikerült annak megszerezni. A múlt évben tengeren kivitték Fiuméből 10 585 mm. szénát Görögországba. Jóval jelentékenyebb volt a trieszti szénaexport; onnét 39.006 mm. került elszállításra (ebből 21.095 mm. volt magyar eredetű), és pedig 23.007 mm.

Görögországba, 14.455 mm. Törökországba, 212 mm. Egyiptomba, 976 mm. Masszauába, 286 mm. Adenbe. A szállítás sajtolt bálókban történik. A szénakivitel előmozdítására a fumei kikötőkben külön raktárt engedtek át a széna elhelyezése céljából. — Nem örvendhetünk teljességgel annak, hogy szénánk export tárgyát képezi. A szénának eladása olyanforma gazdálkodás, mint a búzának lábón való elkötyavetyélése.

— **A magyar szőlőkről.** A porosz földmívelésügyi miniszter tanulmányútra küldte Czéh András gazd. tanácsost, hogy a phillaxera pusztítása miatt fölújított szőlők művelését tanulmányozza. A gazd. tanácsos, a ki Franciaországot és Magyarországot járta be, most nagyobb munkában számol be tapasztalatairól. Dicséri a magyar kormány intézkedéseit s kiemeli, hogy még Franciaországban sem talált olyan mintaszerű amerikai szőlőtelepet, mint a milyen az Arad mellett levő paulis-baraczkai minta-szőlőtelep.

— **Jó családból való 24 éves ispán** gazdaságban szerzett több évi gyakorlattal január 1-ére állást keres. Elfogad irnoki, ispáni, segédtiszi állást, esetleg egy kisebb gazdaság önálló vezetését. A gazdaság minden ágában kellő jártassággal bír, mint szorgalmas ajánlja magát, viszont a megkereséseket kéri mielőbb beküldeni a kiadóba. (231.)

— **Takarmány-buzakorpa** című hirdetésünkre felhívjuk olvasóink figyelmét.

KÖZGAZDASÁG, ÜZLET, FORGALOM.

— **A kőbányai sertés-állomány** tanulmányozása céljából Kőbányán időző osztrák állatorvosok — mint a Kel Ért. jelenti, nagyfontosságú megállapodásra jutottak Konstantinápolyban, hogy a magyar fajtaju mangolicza-sertés könnyen összetéveszthető a romániai sertéssel, amely közt pedig igen sok borsókás állapotban lévő találtak, míg a magyar sertések valamennyie hibátlan és egészséges. Ebből az összetévesztésből eredt az az óriási kár, melyet a bécsi és külföldi sertés-kivitel tekintetében a kőbányai sertés-piacz szenvedett.

— **Az afrikai juhok Párisba való bevittele** erre az idényre megszűntnek tekinthető. Mint párisi levelezőnk értesít, — Afrikából juhokat most már nem hoznak piacra. Ez a körülmény esetleg a magyar juhok kivitelénél előnyösen felhasználható.

— **Czukorkivitel Bulgáriába.** F. év október havában sikerült néhány monarchiabeli cukorgyárnak üzleteket kötnie Bulgáriában. Egyik gyáros képviselője augusztusi határidővel 4 kocsi rakományt tevő czukormennyiség szállítására kötött üzletet s úgy látszik, hogy Bulgária czukorszükségletének jelentékeny része a monarchiabeli gyárak részére biztosított. Szofia czukorbevittele azonban az ottani cukorgyár fokozott működése következtében jelentékenyen csökkenni fog.

— **Időjárás.** Új légnyomás maximum fejlődött ki északon, Skandinávia és Finnország felett. A keleti depresszió Közép-Oroszországba vonult, az atlanti minimum pedig lassan előre nyomul Anglia felett. Az idő a két depresszió mentén (Európa nyugati és keleti részein) csapadékos, míg a magas nyomás hatása alatt (északon, közép- és déli Európában) tulnyomóan száraz. A hőmérséklet eloszlásában nincs jelentékeny változás.

Hazánkban, az északkeleti határmezékben előfordult gyenge havazástól eltekintve az idő száraz, többnyire felhős és a hőmérséklet országsszerte a fagyponthoz közel van. Budapesten az idő száraz, többnyire felhős és gyenge északi légáramlás mellett a hőmérséklet a fagyponthoz közel van. (Ma délben csak másfél C^o-ig emelkedett.)

Fóslat: Az uralkodó időben lényeges változás nem várható.

Hőmérséklet: Ó-Gyalla — 1.0 Budapest — 1.3, Zágráb 1.5, Szeged — 0.8, Kolozsvár — 1.2, Bécs — 0.4, Róma 12.5, Páris 8.1, Berlin — 2.0, Szent-Pétervár — 5.6, Konstantinápoly 1.9.

Tőzsdék.

Budapesti gabonátőzsdé.

I. Készárúüzlet.

1899. szept. 7.
Kész búzában az irányzat tartott volt. Elkelt 20,000 mm. buza teljes változatlan áron.

Buza 76—79 kilos	frt 7 70—8 05
rozs új elsőrendű	„ 6 15—6 25
„ „ másodrendű	„ 6 10—6 10
árpa takarmány	frt 5 80—5 90
„ „ égetni való	„ 5 55—5 65
„ „ sörfőzésre való	„ 5 25—6 50
zab	„ 5 35—5 45
tengeri ó-bánsági	„ 5 — 5 30
„ másnemű	„ 5 30—5 40
repce új káposzta	„ 11 60—12 10
Köles új	5 30—5 80

II. Határidő-üzlet.

1899. szept. 7.

III. Kötések. Az üzlet folyamán a következő kötések történtek:	
Buza 1900 ápr.-ra	7 95, 7 91, 7 93, 7 92, 7 94.
1900 okt.-re	8 13, 8 11, 8 12.
Rozs áprilisra	6 45, 6 46.
Zab áprilisra	5 07, 5 08.
Tengeri májusra	4 —, 4 99, 5 01.
Repce aug.-ra	11 85, 11 93.

Budapesti értéktőzsdé.

d. u. 4 órai zárlatkor maradt:

Osztrák hitelrészvény	378.40
Magyar hitelrészvény	380.50
Osztrák-magyar államvasut	326.75.
Déli vasut	70.50.
Magyar leszámítoló bank	253.25.

Kolozsvári piac

A csütörtöki (december 7-iki) hetivásáron a következő árakat jegyeztük föl.

Buza métermázsánként	frt 6 20—6 50
Rozs	frt 4 80 5 —
Zab	frt 3 70—4 —
Árpa	frt 4 50 5 50
kukoricza	frt 4 50—0 —

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

A szegedi kiránduláson résztvevő gazdatiszteknek. A csoportképet egy néhány címre néveltségűl bérmentellenül küldjük meg, miért az illető címzettek szíves elnézését kérjük.

NYILT-TÉR.

Pilseni Nagy Sörcsarnok

„Pilseni Ösforrás“

a Polgári sörfőzőház kizárólagos kimerés helye

Kolozsvárt.

HETI ÉTLAP.

Vasárnap: Czigány-bélszín burgonya- áttörtel, kolozsvári káposzta.	Szerda: Eszterházi rostélyos, szegedi csirke. Csütörtök: Malacpecsenye.
Hétfő: Köményes czomb káposzta salátával, alföldi gulyás.	Péntek: Halászlé, paprikás vagy szerb ponty és turós csusza.
Kedd: Császár-karaj káposzta és gomboczsal.	Szombat: Sérpenyős rostélyos és szűz-sült hálóban vagy à la Crème.

Étkezésnél állandó vendégeknek 20% kedvezmény-könyvecske, vagy havi előfizetés áll rendelkezésre.

Az Újvilág disztermét minden időben rendelkezésre bocsátom a nagyérdemű közönségnek, melyben társas ebédek, lakomák, tea-estélyek stb. rendezhetők.

Tisztán kezelt boraimért mindenkor felelek, melyeket csak az erdélyi nagyobb bortermelők pinezejéből vásárlók.

(233.) **PFERSCHY FERENCZ,** vendéglős.

LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG: Az irodalmi szakosztály elnöke: Br. BÁNYFY ERNŐ, alelnök: SZABÓ SÁMUEL, tagok: Br. FEILITZSCH ARTHUR, Dr. GIDÓFALVY ISTVÁN, GYÁRFÁS BENEDEK, KUSZKÓ ISTVÁN, LÉSZAI FERENCZ, Bárány MANNBERG SÁNDOR, TUBA LAJOS, TURCSÁNYI GYULA

Felelős szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társzerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.

HIRDETÉSEK.

„Erdélyi Gazdasági Egylet“ könyvkiadó-vállalatában megjelent füzetek jegyzéke és ára:

1. Réti János, „A trágyáról, a trágyázásról és a trágyakezelésről szükséges tudnivalók. III-ik kiadás 30 kr. 2. Gáspár József, „A kaszálók és legelők ápolása.“ III-ik kiadás 25 kr. 3. Virág Elek, „A sertéshizlalásról.“ III-ik kiadás 25 kr. 4. Lormay Béla, „A borjúk fölneveléséről“ III-ik kiadás 25 kr. 5. Herényi Gothárd Sándor, „A takarmányrépa.“ III kiadás 25 kr. 6. Hauer Géza, „Afejőstehénről.“ III. kiadás 30 kr. 7. Hensch Árpád, „A szántás-vetésről“ III kiadás 25 kr. 8. Jakab László, „Útmutató a ragadós állati betegségek elleni védekezésben“ III. kiadás 25 kr. 9. Domokos Kálmán, „Az építkező gazda.“ III. kiadás 50 kr. 10. Ruisz Gyula, „A kukorica műveléséről.“ III. kiadás 25 kr. 11. Dr. Szaniszló Albert, „A gazdát érdeklő káros és hasznos állatokról“ III. kiadás 25 kr. 12. Ritter Gusztáv, „A házi kert.“ III. kiadás 40 kr. 13. Gáspár József, „Baromfi-

tenyésztés.“ III. kiadás 35 kr. 14. Cserhádi Sándor, „A csalamádé termesztése, bevermelése és etetése“ III. kiadás 25 kr. 15. Csájlík István, „Csikónevelés.“ III. kiadás 25 kr. 16. K. Vörös Sándor, „A dohánytermesztéséről.“ 35 kr. 17. Ásványi Lajos, „A vörös lóher termesztéséről.“ 35 kr. 18. Ritter Gusztáv, „Gyümölcsértékesítés.“ II. kiadás 35 kr. 19. Herényi Gothárd Sándor, „A nyers takarmányok eltevése, különös tekintettel a zombolyai kazalra“ II. kiadás 25 kr. 20. K. Vörös Sándor, „A gazdaságok berendezéséről.“ II. kiadás 45 kr. 21. Marc Ferencz, „A kosárfűz termelése“ 25 kr. 22. Kovácsy Béla, „Házi állataink takarmányozása“ 50 kr. 23. Grasseli Miklós, „A len- és kender termeléséről és áztatásáról“ 24 kr. 24. L'Huillier István, „Konyhakerti magvak termelése“ 50 kr. 25. Réti János, „A komlótermeléséről“ 25 kr. 26. Gáspár József, „A méhtenyésztéséről“ 30 kr. 27. Péter Béla, „A gabonafélék, a burgonya és a szőlő legfontosabb gombabetegségei“ 50 kr. 28. Nemes István, „Talajjavítás lecsapolással“ 50 kr. 29.

Réti János, „A legjobb takarmányfüvekről“ 25 kr. 30. Nemes István, „Az öntözés“ 50 kr. 31. Jakab László, „Hasznos tudnivalók az állati szülészet köréből“ 50 kr. 32. Szűts Mihály, „A jégkár ellen való biztosítás és a károk becslése“ 50 kr. 33. K. Vörös Sándor, „Gazda számvitele“ 40 kr. 34. Péter Béla, „A haltenyésztésről“ 30 kr. 35. Péter Béla, „A vetőmag eltartásáról és a magtárban kárt tevő állatokról“ 25 kr. 36. Monostori Károly, „Házi állataink egészségének tentartásáról“, 25 kr.

Mind a harminczhat füzet ára együtt megrendelve csak 7 frt 20 kr. Ha egy címre egyszerre 500 füzet rendeltek, tetszés szerint válogatva egy vagy több füzetet a jegyzékben felvett 36 füzet közül, egy füzetet egyre-másra 20 krajczárral fogunk számítani. Megrendelés és pénz „az Erdélyi Gazdasági Egylet pénztára Kolozsvár“ cím alatt küldendő. A pénz beküldésével megrendeltek *brmentve* tételt nek postára. (51.)

Gazdasági tanintézetet végzett katonakötelezettségének eleget tett, **nőtlen, róm. kath. gazdász** ki Erdély egyik elsőrangú uradalmában gyakorlatban működött és a gazdaság legtöbb ágában meglehetősen gyakorlattal bír:

SEGÉDTISZTI vagy ennek megfelelő állást keres (228.) azonnali belépésre.

Megkereséseket »180 cm.« jelige alatt e lap kiadóhivatala továbbítja.

Korpa és sörtörköly szállítás.

A fogarasi m. kir. állami ménesbirtok 1900 évi

1500 q. finom buza-korpa és
250 q. szárított sörtörköly

szükségletének biztosítása végett folyó évi december hó 29-én délelőtt 11 órakor alulírott igazgatóságnál zárt írásbeli ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

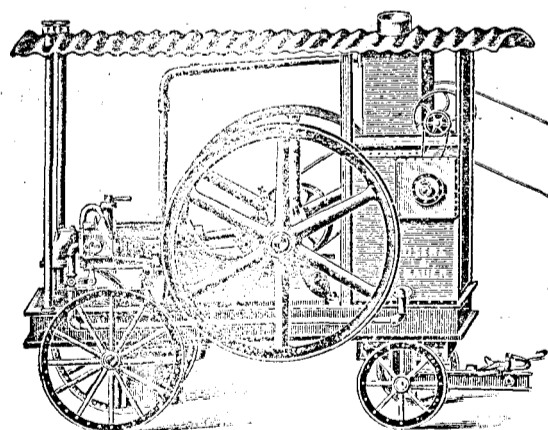
Az egy koronás bélyeggel ellátott ajánlatok a fent említett határidőig a ménesbirtok igazgatóságánál Fogarason nyújtandók be, a hol a szállításra vonatkozó részletes feltételek megtudhatók, illetve pályázni szándékozóknak azt az igazgatóság kívánatra megküldi.

Fogaras, 1899. december hó 2-án.

(230.)

A fogarasi m. kir. állami ménesbirtok igazgatósága.

OSERS és BAUER,

légszesz- és benzin-
motorgyár és vasöntöde

BÉCS,
II. Dresdenerstrasse 82-85.

225.

KÜLÖNLEGESSÉG:

Benzinmotorok és Benzinmozgonyok

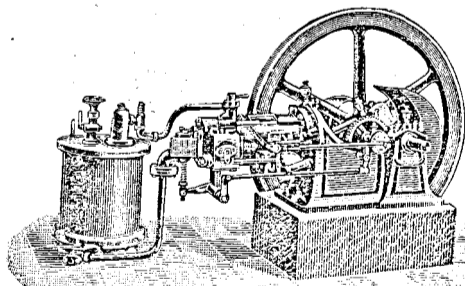
villamos gyújtóval, szelepvezényművel ipari és mezőgazdasági célokra és villamosvilágításra.

Legbiztosabb és legolcsóbb üzemű. Teljesen veszélytelen. — Laikus által könnyen kezelhető.

Légszeszmotorok

izzósőgyújtóval és szelepvezényművel. Legmesszebb menő garanciák. Kedvező feltételek. Képes árjegyzékekkel és részletes költségelőirányzatokkal ingyen szolgálunk.

Nyilatkozatok berendezéseinkről nagyszámban állnak rendelkezésre.

CSIRÁZTATÓ KÉSZÜLÉK
IGEN PRAKTIKUS, OLCSON
ELADÓ. CZIM A KIADÓBAN!

X.

GAÁL és MOLNÁR

legnagyobb bútóraktára

KOLOZSVÁRT, Unio-utcza 8-10. sz.

Saját műhelyünkben és felügyeletünk alatt szakszerűen készült

ASZTALOS és KÁRPITOS BUTORAINKAT

a leghiszeletesebb árakban, az érdeklő közönség becses figyelmébe ajánljuk.

(161.)

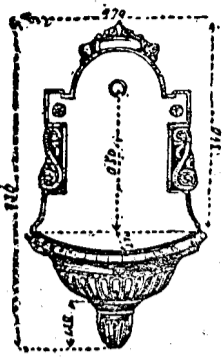
Gaal és Molnár.

Sikerült nekem
egy
NŐI CONFEKTIÓ-ÜZLETET
nagyon olcsó árban megvenni,
melyben féhérnemű, férfiszövetek és singes-
árubból dús választék van, mely cikkeket a
Csiky Antal-féle üzletben a legjutányosabb árban
kiárusítok
Főtér, Dr. Hintz gyógyszerháza mellett.
Kiváló tisztelettel
Baumzveig Emil.
(232.)

KASSANTAL
aranyozó-üzlete
Kolozsvárt, Belközép-utca 14. szám.
Aranyozó műhelyében készít új képereteket tükörke-
reket, consolokat, szalon-asztalt, függönytartókat. Mindenféle
aranyozott butorokat elvállal jutányos árban felelősség mellett.
Régi keretek aranyozását jutányos árban.
Továbbá templomi aranyozásokat, új oltár készítését
rajz szerint. Régi oltárok újbóli aranyozását a legjobb csi-
szolt arannyal
jutányos árban, felelősség mellett elvállal.
Oltár gyertyatartókat, feszületeket jó, tiszta és tartós
arannyal, aranyozásáért felelősséget vállalok.
Pontos kiszolgálás! (163.)

Kitüntette az ezredéves országos kiállításon.
RIMOCZY FERENCZ
butor- és épület-asztalos,
Kolozsvárt, Szép-utca 1. szám.
Elvállal mindennemű stílus butor-készítést a
legsolidabb kivitelben. Készít portál és üzleti
berendezéseket.
(221.)

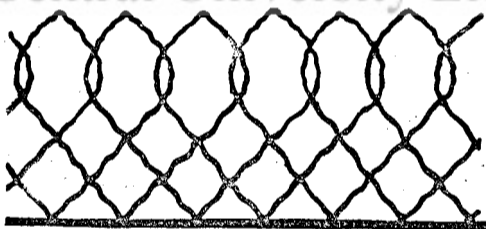
BARANYI JÁNOS
épület műbádogos, vízvezetési és csatornázási vállalkozó
Kolozsvárt, Széchenyi-tér 5-6 sz. Telefonszám 101.
PÁRISI DISZOKLEVÉLLEL Elvállal és készít az alább fel-
sorolt munkákat jóállás mel-
lett és lehető olcsó árban.

Bádogos munkák
épületekre eres csatornákat és
egyéb diszitményeket horgony
vagy bármilyen fémekből rajz
vagy minta szerint, ezen kívül
üzletben kapható és megren-
delhető mindenemű konyhaberren-
dezősek.
Vízvezeték és csatornázás
magán gazdasági telepekre, vagy
magán épületek városi vezeték
összeköttetésére, teljes magán für-
dőket, szivattyúk, fecskendők,
szőkókutak, stb. csatornázások vas, ólom vagy kőanyag
csövekből, (closetek) minden kivitelben, vizelők, mosdók
és kiöntők szerelését. (148.)
Fürdőkádak kölcsön kaphatók!
Fedél és csatornafestést felvállal!
A fenti munkálatok évi javítását és jókarban tar-
tását olcsón eszközli helyben mint vidéken.

LÉBER GYULA
első erdélyi sodrony szövét-fonat és szita-áru gyára
KOLOZSVÁRT, Torda-utca 9. szám.

Ajánlja minden e szakba vágó munkáit, ugymint: kertek,
erdők, vadaskertek, szőlők, sírhelyek, stb. bekerítéséhez
való Gép-sodrony-fonatait, majorsági udvarok fo-
nattal való bevonását; pincze, padlás, felső világossági,
magtár és éleskamra ablakok rostélyzatát, áthányó
rosták, szén, koks, kavics válogatásához; szikrafogók
gépekhez. Zöldre festett légy szövét, szelelő és löher-
rosták. Backer-féle rosták és egyébféle használatra
vas-, réz- és cziinszövetek, Kruppa-sodrony szegély-
zetek, aczél tüskés sodrony-kertek s. a. t. bekeríté-
sére. Különféle mintákban, fakeretbe foglalt rosták és
sziták, ruganyos ágybetétek (mátrác), sodrony-láb-
törölők. Képes árjegyzekkel kívánatra ingyen és bérmentve
szolgálók. (121.)

6

huzásra érvényes jótékonycélu — sors-
játék a budapesti poliklinikai egyesület
kórháza javára — sorsjegy ára csak
1 korona.

Főnyeremény
100,000
korona ért.

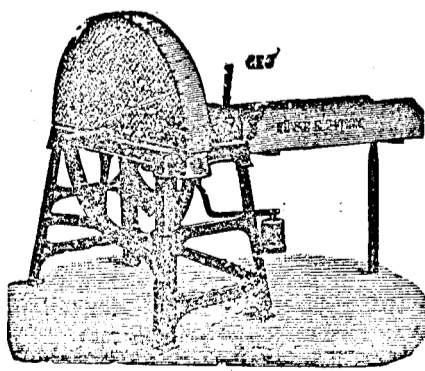
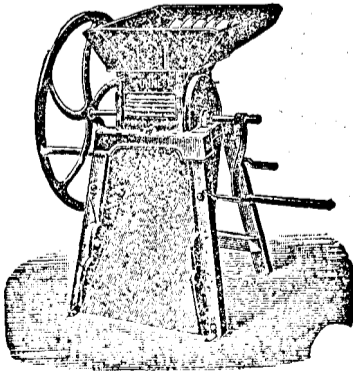
5 nyeremény á 20.000 kor. stb. ért.
Kívánatra 20% levonással készpénzben kifizettetik.

Első huzás
visszavonhatatlanul
már január hó 4-én.

Megrendeléseket pontosan teljesít:
a jótékonycélu sorsjáték
kezelősége
IV. ker., Kossuth Lajos-utca 1. sz.

(226.)

KÜHNE E. Alakult 1856. Alakult 1856.
gazdasági gépgyára
MOSONBAN. (218.)
A beálló téli időnyre ajánlja legjobb rendszerű és leggondosabb kivitelű:
Szecs kavágóit,
répavágóit,
darálóit,
eredeti
angol „Rapid“ daralók
erőhajtásra,
kukoricza-morzsolóit,
takarmányfülesztőit.
A cég ajánlkozik
teljes takarmánykamra berendezések
tervezése és eszközésére.
FÖRAKTÁR: Budapest, VI., Váci-körut 57/a.
Részletes árjegyzékek rendelkezésre állanak.

Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet.

BUDAPESTEN, VIII., József-körut 8.

Alakult 1894. évben.

Elnök: TELEKI GÉZA gróf.

Alelnök CSÁVOSSY BÉLA

Igazgatósági tagok:

ANDRÁSSY GÉZA gróf, DESSEWFFY ARISTID, PÜSPÖKY EMIL, SZÓNYI ZSIGMOND
TELEKI SÁNDOR gr.

Vezérigazgató: SZÓNYI ZSIGMOND

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet a gazdaközönség általános elismerése szerint a **biztosítás** terén híven megfelel hivatásának; folyton fejleszti a reformokat, melyeket a gazdaközönség évek óta sürgetett és a károknak gyors és méltányos kiegyenlítésével a felek teljes megelégedését vívta ki magának; az

épület és átalány (pauschal) biztosításnál

rendkívül mérsékelt díjaival tetemes megtakarítást tesz lehetővé, a szövetkezet pusztán csak a díjakat számítja fel a megfelelő kincstári bélyeggel; — minden más illeték kizárásával.

A takarmány és szalmáseleség

biztosítása egy intézetnél sem eszközölhető oly olcsón és oly kedvező feltételek mellett, mint a szövetkezetnél.

Gazdasági egyesületi tagok — tekintet nélkül a biztosított érték nagyságára — a tiszta díjból 5% díjengedményben részesülnek.

Kiszágnak, ha huszan egyszerre, egy csoportban, de külön-külön ajánlattal terményeiket biztosítják, 10% engedményben részesülnek.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság Budapesten (József-körut 8.) és a vidéken létesített ügynökségek. (185.)

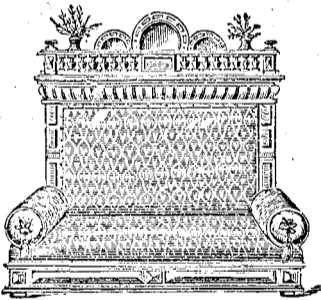
Alapított 1869-ben. — Cs. és kir. udv. szállítók.

RAKTÁRAK:

KOLOZSVÁRT,
Unió-utca 5.MAROS-VÁSÁRHELYT,
Szentgyörgy-utca 2.

Mestitz Mihály és fiai

Első maros-vásárhelyi bútór- és építészeti asztalos munkák gyára
gázerőre berendezve, kárpitos és díszítő műhelyek.

A m. kir. államvasutak kolozsvári, aradi, debreczeni, szegedi, zágrábi, miskolci és budapesti üzletvezetőseinek szállítói.

Nagy raktár saját készítményű fa- és kárpitos bútorkból, függöny és szőnyegekben.

Olcsó árak, szolid munka,
pontos kiszolgálás.

Kitűnő minőségű száraz amerikai
parkettek jutányos árban. (138.)

Bor. 1-3 éves homoki ó-siller vagy fehér asztali bor erősség és év szerint 100 literenként 24-28 frt, finom peccsenye- vagy fajbor 30-32 frt.

Ujbor (fejtvő) minőség szerint 14-18 frt, peccsenye- és fajbor 20-22 frt.

Nagyobb vételnél mint a küldeték. A megrendelő nyugodt lehet, hogy eredeti tiszta minőségű borhoz juttatom, erről jó hírnevem nyújt kezesességet.

Szőlővessző. Fajtiszta, háromszor permetezett, jól beérett, legjelesebb homokra való fajokban (Kövi d., Kadar, Olasz r., Erdői, Siankamonka, Ménes f., Furmint, Ezerjó, Piros és Fehér chassela) ültetés alá 50-60 cm. hosszúra vágva 3 frttől 7 frtig. — Gyökeres (1-2 éves) faj szerint 8 frttől 16 frtig. 25 forint vételnél 5 százalékos, 50 frtnál 10 százalékos, 100 frtnál 15 százalékos, 150 frtnál 20 százalékos engedmény adatik.

Nemes eperfa-ojtvány. Kitűnő piros, fehér és kék fajokban, 6 láb magasan ojtva, 2-3-4-5 éves, igen erős csemote, erősség szerint 30 krtól 60 krig, 10 frt vételnél 20 százalékos, 25 forintnál 25 százalékos, 50 frtnál 33 százalékos, 100 frtnál 40 százalékos engedmény. Az eperfa elég jól árnyékol, ellensége nincs, minden évben bőven terem, gyümölcsét úgy a két-, mint a többliának egyaránt szeretik; kitűnő pálinka is főzhető belőle. Ceglédén igen jövedelmező fának ismerjük. Kár volna háznunk, kertünk, szőlőnk vagy egyéb birtokunkat e nélkül hagyni.

Birs-ojtványok. Rendkívül nagy gyümölcsű fajokban (Konstantinápolyi, Portugalli, rias stb.) melyek az ültetés évében már gyümölcsöt hoznak, azután pedig rendkívül bőven teremnek. Faja igénytelen, betegség és ellenségtől egyaránt mentes. Vannak rendelőim, kik ezer száma ültetik, mert rendkívül hamar teremnek, gyümölcse kedves, sokáig eláll, magas árban értékesíthető és sokféleképpen fel is dolgozható. A 2-3-4-5 éves, rendkívül szép és gazdag gyökerű fák darabja erősség szerint 20 krtól 50 krig. Nagyobb vételnél olyan engedmény adatik, mint az epernél.

Spainol meggy, fekete. [Pándi vagy körösi meggy.] Termékenységét előmozdítandó háromszor lett permetezve, s így, ha azt folytatólag permetezzük, bőven fog teremni. Faja egészséges, gyümölcse rendkívül keresett, mert befőzésre legalkalmasabb. A 2-3-4-5 éves rendkívül szép és gazdag gyökerű fák darabja 15 krtól 50 krig. Nagyobb vételnél ugyanaz az engedmény adatik, mint az epernél.

Diófa. A 6-8 láb magas, rendkívül gazdag gyökerű, tele belső és könnyű törött, 2-3-4-5 éves diófa ára erősség szerint 20 krtól 50 krig. Nagyobb vételnél ugyanolyan engedmény, mint az epernél.

Minden másféle nemes gyümölcsfák, nevezetesen szilva, őzsi és kajszibarack, csernye, meggy, szelid gesztenye, lasponya magas dereku és törpe állásukban, — erősség szerint 20 krtól 50 krig szintén kaphatók.

Kiselejtezett nemes ojtványok 2-3-4-5 éves életérés példányokban, azok kora és erőssége szerint 2-5-7-10-15 krajcár árban.

Mindenféle vadoncok erősség szerint 5 forint 85 krajcártól 19 forintig ezrenként.

Kerti eszközök. Kitűnő és tartós anyagból rendkívül szilárdan készült horolók (sarabolók), szőlő ültető vasak, továbbá kerti fűrészek, ollók, görbe szemző és ojtó kések, ezenfelül jelfa és ojtó kenőcs igen olcsó árak mellett rendelhető meg.

Ar- és névjegyzéket küld:

Unghváry László, föld-, szőlő- és faiskola-birtokos Ceglédről. (219.)

STOLCZ WINCZE

Kolozsvár főtér 11.

Arany, Ezüst, Ekszer

javítások, átalakítások, valamint minden új

munkák szakszerű előállítása pontosan

eszközöltetik. (127.)

(227.)

Aranyos-Torda megyében
egy 1400 holdas birtokba
a tagban vasúti állomással

1900 márczius elsejére

GAZDATISZT KERESTETIK,

esetleg cautio letétele mellett

fix administrator.

Folyamodások és bizonyítványok mielőbb

Gróf TELEKI JÓZSEFHEZ

Sárpatakra, u. p. Sáromberke küldendő.

Takarmány-
búzakorpa
és dereze

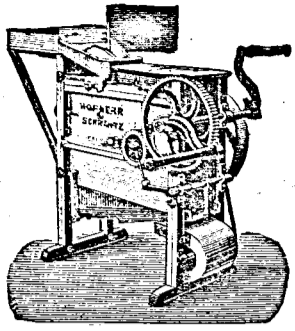
kitűnő minőségű, 10 métermázsán felül bármily mennyiségben

igen jutányos árban

(234.)

eladó.

Értekezni és rendelni lehet levélileg, akár személyesen: naponta d. e. 11 órakor e lap kiadóhivatalában, hol a korpa is megtekinthető.

Hofherr és Schrantz gazdasági gépgyáranak képviselősege és bizományi raktára

Hirsehfeld Károly vaskereskedőnél

KOLOZSVÁRTT, Széchenyi-tér 42., az új vashid előtt.

Nagy raktár: Mindenféle vasárúk, szerszámok, háziesszközökben és ipari, építkezési, gazdasági vasanyagokban.

Állandó Kiállítás mezőgazdasági gépekben

Legújabb és legkönnyebb szerkezetű „VIKTORIA DRILL” sorbavetőgépek kerékkiváltás nélkül.

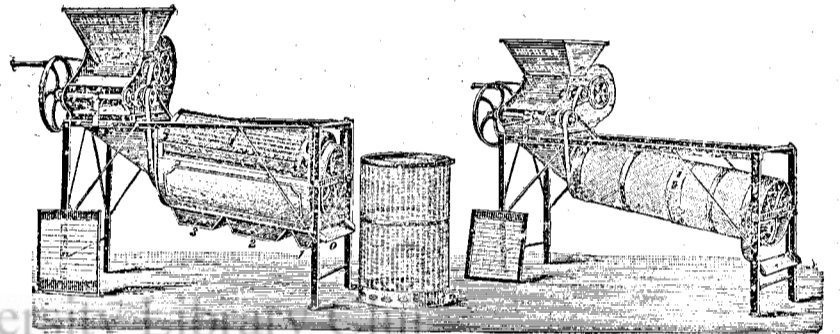
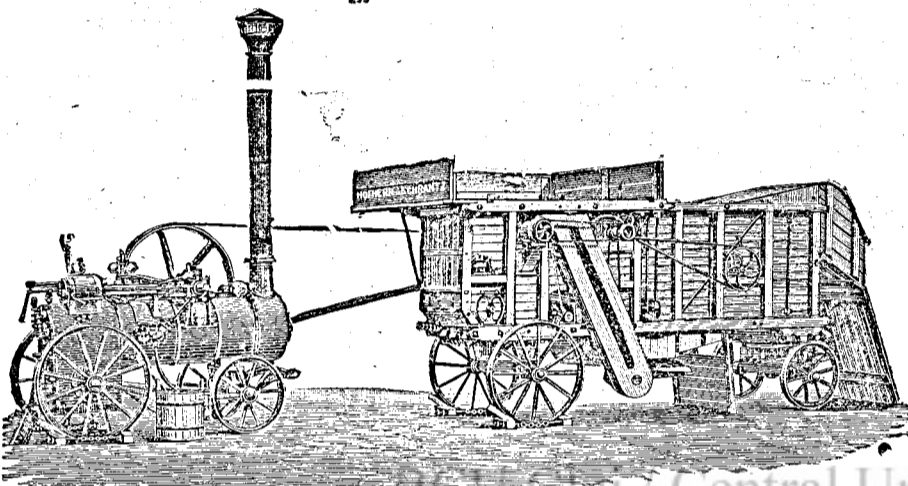
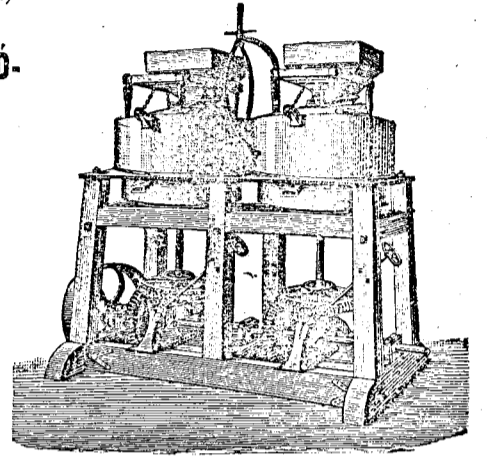
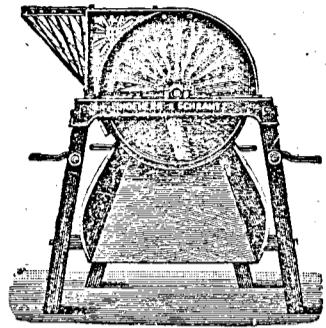
(222.)

**TRIEURÖK és ROSTÁK,
RÉPA és SZECSKAVÁGÓK,
KUKORICZA-MORZSOLÓK,
MALMOK és DARÁLÓK,
LÓHEREMAG KIDÖRZSÖLŐ-GÉPEK,**

**AGZÉL RAJOL EKÉK,
VASBORONÁK és TALAJJAVÍTÓ-
ESZKÖZÖK,
GŐZCSÉPLŐ KÉSZLETEK,
SZALMAKAZALÓZÓK,**

JÁRGÁNY és KÉZICSEPLŐK, TAKARMÁNYKAMRA BERENDEZÉSEK.

Kivánatra képes árjegyzékek
ingyen és bérmentve.

Clichéket

árjegyzékek, könyvek, szak- és folyóiratok, katalógusok és hirdetések, valamint minden egyéb nyomtatvány illusztrálásához rajz vagy fénykép után kitűnő kivitelben és legolcsóbb áron készít és szállít:

Fischer Lipót

chemigrafikai műintézete

Budapest,

IV., Kossuth Lajos-utca 15.

az Újvilág-utcával szemben.

Vidéki megrendelések is legnagyobb pontossággal és figyelemmel teljesíttetnek. (4.)

Magyar Jelzálog-Hitelbank

alaptőkéje teljesen befizetett 15 millió arany forint.

Képviselősege utján Kolozsvártt (Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

4% Záloglevélkölcsönöket

nyújt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel 5 százalékos,

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesztéssel 5-40 százalékos évi részletfizetés mellett és magasabb leszámítási árfolyam mellett 4 1/2%-os záloglevélkölcsönöket földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5-40 százalékos és nagyobb városokban fekvő házakra 42 1/2 évi törlesztéssel 5-65% évi részletfizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyi ingatlanok értéke és a megszavazandó kölcsön összegére nézve az Erdélyi Gazdasági Egylet bizalmi férfiai adnak véleményét. (1.)

A bank képviselőségénél kaphatók 4% és 4 1/2%-os záloglevelek, 3%-os nyereségek.

Hangszergyár!

Saját gyártmányu hegedűk, gordonkák, gitárok, citerák, czimbalmok, fa- és réz fúvóhangszerek, valamint azok alkatrészeinek nagy választéku raktára; továbbá német és olasz

hurokat

BRAUN MIHÁLY

KOLOZSVÁR

Wesselényi Miklós-u. 18.

Mindenemü javítások

pontosan és olcsón eszközöltetnek. Vidéki megrendelések gyorsan teljesíttetnek.

Árjegyzék

kivánatra ingyen és bérmentve. (417.)

Marcinkiewicz Ignác férfi ruha-szabó

KOLOZSVÁRT, Belközép-utca 3. szám.

Ajánlja 18 év óta fennálló s a mai kor és divat követelményeinek teljesen megfelelően berendezett

FÉRFI-SZABÓ-ÜZLETÉT.

Raktáron tart nagyon szép hazai, valamint valódi angol, francia és külföldi szövet-ujdonságokat.

Ugy helyi, mint vidéki megrendeléseket szakszerű munkával pontosan és olcsón teljesít.

(150.)